

XVI. BENEDEK PÁPA
BRAZÍLIAI LÁTOGATÁSA
SAO PAULO, APARECIDA
2007. MÁJUS 9–13-IG.

PROGRAM

Szerda, május 9. Sao Paulo

- 9.00 Indulás a római repülőtérrel
- 16.30¹ Megérkezés a Sao Paulo/Guarulhos-i repülőtérre. Fogadás, a Szentatya beszéde
- 17.30 Indulás helikopterrel a Campo de Marte repülőtérre
- 18.00 Megérkezés a Campo de Marte repülőtérre
- 18.10 Indulás autóval a Szent Benedek monostorba
- 18.45 Megérkezés a Szent Benedek monostorba
A Szentatya a monostor erkélyéről köszönti az összegyűlteket

Csütörtök, május 10. Sao Paulo

- 8.00 Szentmise a Szent Benedek monostor kápolnájában
- 10.30 Indulás autóval a Palacio dos Banderiantes-be
- 11.00 Udvariassági látogatás a köztársasági elnöknel
- 12.00 Visszatérés a Szent Benedek monostorba
- 12.30 Rövid találkozás más vallások képviselőivel
- 13.15 Ebéd a Brazil Püspöki Konferencia elnökségével
- 17.30 Indulás autón a városi stadionba
- 18.00 Találkozás a fiatalokkal, a Szentatya beszéde
- 20.00 Visszatérés a Szent Benedek monostorba

Péntek, május 11.

- 8.30 Indulás a monostorból Campo de Marte-ra
- 9.30 Szentmise és Boldog Frei Galvao szenttéavatása.
- 12.00 Visszatérés a monostorba
- 15.40 Búcsú a Szent Benedek monostortól
- 15.45 Indulás autón a székesegyházba
- 16.00 Találkozás a brazil püspökökkel a székesegyházban, vesperás.
- 17.15 Indulás Campo de Marte-ra
- 17.45 A Campo de Marte-i repülőtéren a helyi elöljárók búcsúznak a Szentatyától
- 18.00 Indulás helikopterrel Aparecidába
- 19.00 Megérkezés Aparecida kegyhelyre
- 19.30 Megérkezés autóval az aparecidai Bom Jesus szemináriumba

Szombat, május 12. Aparecida

- 8.00 Szentmise a szeminárium kápolnájában
- 9.30 Indulás autóval a guaratinguetái Fazenda da Esperanca intézetbe
- 10.45 Találkozás az intézet közösségével. A Szentatya beszéde
- 11.45 Visszatérés a szemináriumba
- 12.45 Ebéd a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciájának Elnökségével
- 17.45 Indulás autóval a kegyhelyre

¹A helyi idő Braziliában 5 órával később van, mint nálunk.

18.00 Rózsafüzér és találkozás a papokkal, szerzetesekkel és szerzetesnőkkel, seminaristákkal és diakónusokkal az aparecidai kegytemplomban

19.30 Visszatérés a szemináriumba

Vasárnap, május 13. Aparecida

9.15 Indulás autóval az aparecidai kegyhelyre

10.00 Szentmise a kegytemplom előtti téren. A Szentatya megnyitja a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciáját

12.00 Regina Coeli

12.15 Visszatérés a szemináriumba

15.45 Indulás autóval a kegyhely konferenciatermébe

16.00 A Szentatya beszéde a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciájának első munkáülésén az aparecidai kegyhely konferenciatermében

17.30 Visszatérés a szemináriumba

18.20 Búcsú a szemináriumtól

18.50 Indulás helikopterrel a nemzetközi repülőtérre

19.40 Búcsúzás a Sao Paulo-i repülőtéren

20.15 Indulás vissza Rómába

Hétfő, május 14.

12.45 Megérkezés a római repülőtérre

TARTALOMJEGYZÉK

XVI. Benedek pápa imádsága a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciájáért

A Szentatya beszéde a Sao Paulo/Guarulhos-i repülőtéren május 9-én, szerdán, 16.30-kor

A Szentatya köszöntő szavai az őt váró sokasághoz a Szent Benedek monostor erkélyéről, május 9-én, szerdán este 18.45-kor

Találkozás a fiatalokkal a pacaembui városi stadionban Sao Paulóban, május 10-én, csütörtökön 18.00-kor

Szentmise a Campo de Martén és Boldog Galvao Antonio szenttéavatása pénteken, május 11-én 9.30-kor

Találkozás és vesperás a braziliai püspökökkel a Cathedral da Sé-ban (székesegyházban), Sao Paulóban, május 11-én, pénteken 16 órakor

Találkozás a klarissza nővérekkel a guaratinguetái Fazenda da Esperanca intézetben május 12-én, szombaton 9.30-kor

Találkozás a közösséggel a guaratinguetái Fazenda da Esperanca intézetben, május 12-én, szombaton 10.45-kor

Rózsafüzér és találkozás a papokkal, szerzetesekkel és szerzetesnőkkel, szeminaristákkal és diakónusokkal az aparecidai kegytemplomban, május 12-én, szombaton este 18-kor

A Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciájának megnyitó szentmiséje az aparecidai kegytemplom előtti téren május 13-án, vasárnap 10 órakor

A Szentatya beszéde a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciájának első munkaülésén az aparecidai kegyhely konferenciatermében május 13-án, vasárnap 16 órakor

Búcsúzás a Sao Paulo-i repülőtéren, május 13-án, vasárnap este, 19.40-kor

Függelék

Szent Annáról nevezett Galvao Szent Antal OFM, az első brazíliai születésű szent élete

Hans Stapel OFM atya élete és a Fazenda da Esperanca alapítása

Aparecida

Sao Paulo és környéke

**XVI. Benedek pápa imádsága
a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök
V. Általános Konferenciájáért**

Urunk, Jézus Krisztus,
aki az Út, az Igazság és az Élet,
Isten emberi arca
és az ember isteni arca vagy,
áraszd szívünkbe a szeretetet
az Atya iránt, aki a mennyekben van,
és annak örömét, hogy keresztények vagyunk.

Légy útitársunk és vezérelj lépteinket,
hogy téged kövessünk és szeressünk
Egyházad közösségében azáltal,
hogy ünnepeljük és megéljük
az Eucharisztia ajándékát,
hordozzuk a keresztünket
és követjük hívásodat.

Add nekünk mindig Szentlelked tüzét,
hogy világosítsa meg elménket,
és ébressze föl bennünk
a vágyat, hogy téged szemléljünk;
a szeretetet a testvérek iránt,
főként a szenvedők iránt,
s a buzgóságot, hogy e század elején
téged hirdessünk.

A te tanítványaidként és küldötteidként
szeretnénk kivezni a nyílt tengerre,
hogy a népeinknek
Tebenned bőséges élete legyen
és szolidárisan építsék
a testvériséget és a békét.

Urunk Jézus, jöjj és küldj minket!

Mária, az Egyház Anyja, könyörögj értünk.
Amen.

**A Szentatya beszéde
a Sao Paulo/Guarulhos-i repülőtéren
2007. május 9-én, szerdán, 16.30-kor**

Köztársasági Elnök Úr,
Bíboros Urak, Főtisztelendő Püspöktestvérek,
Kedves Testvéreim és Nővéreim Krisztusban!

1. Nagy öröm tölt el brazíliai lelkipásztori látogatásom kezdete miatt, s hogy kifejezhetem köszönetemet Excellenciádnak, mint a nagy Brazil Nemzet legfőbb képviselőjének és vezetőjének a szíves fogadtatásért. Köszöntésemet szívből kiterjesztem a kormány tagjaira, akik kísérik Excellenciádat, a jelenlévő polgári és katonai személyiségekre és Sao Paulo állam tisztségviselőire.

Elnök Úr, úgy érzem, hozzám intézett üdvözlő szavaiban az egész brazil nép Péter apostol utóda iránti szeretete és megbecsülése visszhangzik.

Testvérileg köszöntöm az Úrban szeretett Püspöktestvéreimet, akik eljöttek, hogy a brazíliai Egyház nevében fogadjanak. Köszöntöm a papokat, a szerzeteseket és szerzetesnőket, a seminaristákat, valamint az Egyház evangelizációs művében és a hiteles keresztény élet tanúságtételben elkötelezett laikusokat. Végül szívélyes üdvözléssel fordulok, megkülönböztetés nélkül, az összes brazilokhoz: férfiakhoz és nőkhez, családokhoz, öregekhez, betegekhez, fiatalokhoz és kisgyermekhez. Mindnyájatoknak szívből mondom: Köszönet nagylelkű vendégszeretetekért!

2. Brazília egészen különleges helyet foglal el a pápa szívében, nemcsak azért, mert kereszténynek született ország s ma a katolikusok száma itt a legnagyobb, hanem főként azért, mert az egyházi jelenlét nagy lehetőségeit hordozza,

ami öröm és remény az egész Egyház számára. Elnök Úr, látogatásom célja meghaladja a nemzeti határokat: azért jövök, hogy Aparecidában² elnököljek a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciájának megnyitó ülésén. A Teremtő gondviselő jóságának köszönhetően ez az ország lesz olyan egyházi javaslatoknak a bölcsője, melyek, ha Isten is úgy akarja, új életerőt és missziós lelket adhatnak e kontinensnek.

3. Ebben a régióban a katolikusok többségben vannak, ami azt jelenti, hogy különleges módon szolgálniuk kell az egész nemzet közjává. A szolidaritás gazdag tartalmú szó lesz, ha a társadalom erői, mindegyik a maga területén, komolyan elköteleződnek mindenki békés és reményteli jövőjének építésére.

A katolikus Egyház – miként a *Deus caritas est* enciklikámban hangsúlyoztam – „a Szentlélek erejétől átfórmálva arra hivatott, hogy a világban az Atya szeretetének tanúja legyen, aki az ő Fiában az egész emberiségből egyetlen családot akar formálni” (vö. 19. p.). Innen fakad az Egyház mélységes elkötelezettsége evangelizációs küldetésében a béke és az igazságosság ügyének szolgálatára. Tehát az elhatározás, hogy egy lényege szerint missziós Konferenciát hoznak létre, jól tükrözi a püspökök elsődleges gondját – melyben én is osztozom velük –, hogy megtalálják a megfelelő utakat ahhoz, hogy Jézus Krisztusban „népeinknek élete legyen”, miként e konferencia kijelölt témája jelzi. Ezekkel a gondolatokkal szeretnék túltekinteni ennek az országnak a határain, és üdvözölni Latin-Amerika és a Karib térség minden népét az Apostol szavaival: „béke legyen mindnyájatokkal, akik Krisztusban vagytok” (1Pt 5,14).

²Lásd a Függelékben

4. Elnök Úr, hálás vagyok az isteni Gondviselésnek a kegyelemért, mellyel megengedte nekem, hogy meglátogassam Brazíliát, e nagy katolikus hagyománnyal rendelkező nemzetet.

Már említettem utazásom fő indítékát, melynek jelentősége latin-amerikai és alapvetően vallásos jellegű.

Nagyon örülök annak, hogy néhány napot a brazil emberekkel tölthetek. Tudom, hogy ennek a népnek a lelke, mint egész Latin-Amerikáé is, radikális keresztény értékeket őriz, melyeket soha nem szabad elveszíteni. Bizonyos vagyok abban, hogy Aparecidában a Püspökök Általános Konferenciáján ez az identitás meg fog erősödni azáltal, hogy növeli az emberi természet sajátos igényét: az élet tiszteletét a fogantatása pillanatától egészen a természetes halálig; támogatni fogja az emberi személyt, aki főként a szegények és elhagyottak iránti a szolidaritás tengelye.

Az Egyház csak meg akarja mutatni minden helyzet erkölcsi értékeit, és tudatos és szabad döntésre akarja nevelni a polgárokat. Ezzel összefüggésben sürgetnünk kell az elkötelezettséget arra, hogy biztosítsák a család, a társadalom alapvető sejtjének szilárdságát; továbbá, hogy törődjenek az ifjúsággal, melynek nevelése egy nemzet jövőjének döntő tényezője; s végül, de nem utolsó sorban, hogy védelmezzék és támogassák minden társadalmi réteg, főként a bennszülött népcsoportok sajátos értékeit.

E jókívánságokkal – megismételve köszönetemet a meleg fogadtatásért, melyben mint Péter utóda részesültem – hívom segítségül az Aparecidai Szűzanya³ anyai oltalmát, és Guadalupei Miasszonyunkét is, aki Amerika Patrónája, hogy oltalmazza és vezérelje a Vezetőket a közjó szolgálatának nehéz feladatában, és erősítse meg a keresztény testvériség

³Portugálul: Nossa Senhora da Conceição Aparecida, magyarul: Aparecidai Annuciáta Miasszonyunk

kötelékeit az összes itt élők javára. Isten áldja meg Latin-Amerikát! Isten áldja meg Brazíliát! Nagyon köszönöm.

**A Szentatya köszöntő szavai
az őt váró kb. 15.000 hívőhöz
a Szent Benedek monostor erkélyéről,
május 9-én, szerdán este 18.45-kor (azaz 23.45-kor)**

Kedves Barátaim!

Ez a szeretetteljes fogadtatás megindítja a pápát. Köszönöm, hogy vártatok rám.

A következő napok jó érzésekkel és örömmel teli napok lesznek számotokra és az Egyház számára.

Az Egyház most ünnepel! A világ minden sarkában imádkoznak e látogatás gyümölcseiért, első lelkipásztori utamért Brazíliában és Latin-Amerikában, melyet a Gondviselés számomra mint Péter utóda számára lehetővé tett!

Fra Galvao szenttéavatása és a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciájának megnyitása mérföldkövek az Egyház történelmében. Számítok rátok és imádságaitokra!

Nagyon köszönöm.

**Találkozás a fiatalokkal
a pacaembui városi stadionban
Sao Paulóban, május 10-én,
csütörtökön 18.00-kor (azaz 23.00-kor)**

Kedves Fiatalok, Drága Barátaim!

„Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el, amid van, és add oda a szegényeknek... azután jöjj és kövess engem” (Mt 19,21)

1. Nagyon óhajtottam találkozni veletek ezen első latin-amerikai utamon. Azért jöttem, hogy megnyissam a latin-amerikai püspökök V. konferenciáját, mely kívánságomra itt, Brazíliában, Aparecidában, a Szűzanya kegyhelyén fog ülésezni. A Szűzanya Jézus lábához vezet bennünket, hogy meghallgassuk tanítását az Országról, és arra késztet, hogy küldöttei legyünk, hogy a „Remény Kontinense” népeinek Őbenne teljes élete legyen.

Brazília püspökei, a ti püspökeitek az elmúlt évi általános összejeövetelükön az ifjúság evangelizálásának témájával foglalkoztak, és kezetekbe adtak egy dokumentumot. Arra kértek benneteket, hogy az év folyamán fontoljátok meg és tökéletesítsétek e dokumentumot. A jelen összejeövetelükön újra tárgyalják a témát, de most már a ti együttműködésetekkel gazdagítva, s azt kívánják, hogy a reflexiók és útmutatások útjelzőként és világítótoronyként szolgáljanak utatokon. Sao Paulo érsekének és az ifjúsági pasztoráció megbízottjának szavai, melyekért köszönet mondok, megerősítik a szellemet, mely mindnyájatok szívét mozgatja.

Tegnap este, amikor már Brazília fölött repültünk, azzal a vággyal gondoltam erre a találkozónkra, hogy egy nagy

brazíliai öleléssel mindnyájatokat átöleljelek és kifejezzem érzéseimet, melyeket szívem mélyén hordozok és amelyeket a mai evangélium annyira kifejezett.

Az ilyen találkozókon mindig különleges örömet éreztem. Különösen is emlékszem a XX. Ifjúsági Világnapra, melyet két évvel ezelőtt Németországban vezethettem. Közületek néhányan ott voltak! Az Úr kegyelméből fakadt bőséges gyümölcsének megindító emléke él bennünk. A sok gyümölcs közül kétségtelenül az első, amit észlelhettem, az általános, példás testvériség, mely az Egyház örök életerejének nyilvánvaló bizonyosága az egész világ számára.

2. Ezért, drága barátaim, bizonyos vagyok abban, hogy ma ugyanazok a benyomások ébrednek bennünk, mint akkor, Németországban. Isten Szolgája, II. János Pál pápa 1991-ben Mato Grosso-i látogatása alkalmával mondta, hogy „a fiatalok a harmadik évezred főszereplői, ők hordozzák az emberiség ezen új korszakának a sorsát”. Veletek kapcsolatban most ugyanez a benyomásom.

Az Úr kétségtelenül értékeli keresztény életeteket a plébániai közösségekben, a kis egyházi közösségekben, az egyetemeken, a kollégiumokban és az iskolákban, s mindenekelőtt a városok és a vidék munkahelyein és utcáin. De tovább kell lépnünk. Soha nem mondhatjuk, hogy elég, mert Isten szeretete végtelen, és az Úr kéri, helyesebben követeli, hogy kitágítsuk a szívünket, hogy egyre növekedjék benne a szeretet, a jószág, a megértés a hozzánk hasonlók iránt, és a problémák iránt, melyeket nemcsak az emberi együttélés hoz magával, hanem a természetes környezet megőrzése is, melynek valamennyien részesei vagyunk. „Erdeinkben több élet van”: ne engedjétek, hogy kialudjék a reménynek ez a lángja, melyet nemzeti himnuszok ad ajkatokra. Az Amazonas vidékének pusztítása és az ott élő népek emberi méltóságát fenyegető veszedelmek nagyobb

elkötelezettséget követelnek a legkülönbözőbb társadalmi tevékenységek területén.

3. Most veletek együtt szeretnék reflektálni Szent Máté szövegére, melyet az imént hallottunk (19,16–22). Egy ifjúról van szó, aki odafutott Jézushoz. Érdemes fölfigyelni a türelmetlenségére. Ebben az ifjúban én titeket látlok, mindnyájatokat, Brazília és Latin-Amerika fiataljait. E kontinens különböző helyeiről jöttetek ide, hogy velem találkozzatok. A pápa hangjából Jézus szavait akarjátok hallani.

Van egy alapvető kérdésetek, ami az evangéliumban is hangzik. Az a kérdés, melyet a Jézussal találkozó ifjú tett föl: Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet? Szeretném veletek együtt elmélyíteni ezt a kérdést. Az életről van szó. Az életről, mely bennetek túlradó és szép. Mi vele a teendő? Hogyan lehet teljesen megélni?

Magának a kérdésnek a megfogalmazásából közvetlenül megértjük, hogy nem elegendő az „itt” és a „most”; más szavakkal, nem korlátozhatjuk életünket a térben és az időben, hiszen állandóan tágítani akarjuk horizontjait. Az élet túllép e határokon. Más szóval: mi élni akarunk, és nem meghalni. Érezzük, hogy valami arról beszél bennünk, hogy az élet örökkévaló, és feladataink vannak vele kapcsolatban, hogy ez megvalósuljon. Azaz az élet a mi kezünkben van, és bizonyos módon a mi döntésünktől függ.

Az evangéliumi kérdés nemcsak a jövőre vonatkozik. Nemcsak azt kérdezi, hogy mi történik majd a halál után. Épp ellenkezőleg, van egy jelenhez kötött feladat itt és most, melynek biztosítania kell a jövő hitelességét és következetességét. Összefoglalva: a kérdés az élet értelmére vonatkozik. Éppen ezért így is megfogalmazható: Mit kell tennem, hogy az életemnek értelme legyen? Azaz: Hogyan kell élnem, hogy begyűjthessem az élet minden gyümölcsét?

Vagy ismét másként: Mit kell tennem, hogy az életem ne haszontalanul múltjon el?

Jézus az egyetlen, aki válaszolni tud nekünk, mert Ő az egyetlen, aki az örök életet biztosítani tudja. Ezért Ő az egyetlen, aki meg tudja mutatni a jelen élet értelmét, és meg tudja adni a beteljesedését.

4. De mielőtt válaszolna, Jézus egy nagyon jelentős szempontból megkérdőjelezi az ifjú kérdését: Miért engem kérdezel a jóról? E kérdésben benne van a válasznak a kulcsa. Az az ifjú fölfogja, hogy Jézus jó és mester. Olyan mester, aki nem csal meg. Mi azért vagyunk itt, mert ugyanez a meggyőződés él bennünk: Jézus jó. Lehet, hogy nem tudunk pontosan számot adni erről az érzésről, de biztosan ezzel közeledünk feléje, és ez nyit meg bennünket az Ő tanítása előtt: Ő jó mester. Aki megismeri a jót, szeretni akarja azt. És aki szeret, Szent János találó megfogalmazása szerint ismeri Istent (vö. *1Jn 4, 7*). Az evangéliumi ifjú valamit fölfogott Istentől Jézus Krisztusban.

Jézus biztosít bennünket afelől, hogy egyedül Isten jó. Nyitottnak lenni a jóságra azt jelenti, hogy befogadjuk Istent. Ezáltal Ő arra hív, hogy lássuk meg Istent mindenben és minden eseményben, még ott is, ahol a többség csak Isten távollétét látja. Ha látjuk a teremtett dolgok szépségét és észleljük a bennük jelenlévő jóságot, lehetetlen, hogy ne higgyünk Istenben és ne tapasztaljunk valamit üdvözítő és bátorító jelenlétéből. Ha meg tudjuk látni mindazt a jót, ami a világban van, s még inkább tapasztalni tudjuk a jót, mely Istentől ered, akkor szüntelenül közeledni fogunk hozzá, dicsérni fogjuk Őt, és hálát adunk neki. Ő pedig mindig örömmel és jókkal tölt be minket. Az Ő öröme a mi erősségünk.

A mi megismerésünk azonban csak részleges. Ahhoz, hogy fölfogjuk a jót, segítségre van szükségünk, melyet az Egyház

sok formában fölkinál, mindenekelőtt a katekézisekben. Maga Jézus mutatja meg, hogy mi jó nekünk, amikor megajándékoz az első katekézisével: „Ha be akarsz menni az életre, tartsd meg a parancsolatokat” (Mt 19,17). Abból a tudásból indul ki, melyet az ifjú már minden bizonnyal birtokol a családjából és a zsinagógából: ez az ifjú ismeri a parancsolatokat. A parancsolatok elvezetnek az életre, azaz hitelességet biztosítanak. Nagy útjelzők, melyek megmutatják a helyes utat. Aki megtartja a parancsolatokat, Isten útján jár.

De nem elég ismerni a parancsolatokat. A tanúságtétel erősebb a tudásnál, azaz maga az alkalmazott tudás. A parancsolatok nem kívülről kényszerítenek, nem csorbítják a szabadságunkat. Épp ellenkezőleg: erős belső ösztönzéseket jelentenek, melyek bizonyos irányú cselekvésre készítetnek. Gyökerükben a kegyelem és a természet rejlik, melyek nem hagynak tétlenül bennünket. Mennünk kell. Érezzük az ösztönzést, hogy valamit tennünk kell önmagunk megvalósítása érdekében. A cselekvésben való önmegvalósítás valójában önmagunk valósággá tétele. Mi ugyanis nagyrészt ifjúkorunktól kezdve az vagyunk, amivé lenni akarunk. A tulajdon kezünk művei vagyunk.

5. Ezen a ponton újra hozzátok fordulok, fiatalok, mert töletek is szeretném hallani az evangéliumi ifjú válaszát: Ezeket mind megtartottam ifjúkorom óta. Az evangéliumi ifjú jó volt. Megtartotta a parancsolatokat. Isten útján járt. Ezért Jézus rátekintve megszerette őt. Fölismerve, hogy Jézus jó, bizonyosságot adott arról, hogy ő is jó. Tapasztalatot szerzett a jóságról, azaz Istenről. Hát ti, Brazília és Latin-Amerika fiataljai, fölfedeztetek-e már, hogy mi a jó? Követitek-e az Úr parancsolatait? Fölfedeztetek-e, hogy ez az egyetlen helyes út a boldogság felé?

Mostani éveitek előkészület a jövőtökre, a „holnap” nagyon függ attól, hogyan élitek meg az ifjúság „mai” napját. Drága

fiataljaim, elöttetek áll az élet, amelyről azt kívánjuk, hogy hosszú legyen; ez az élet azonban egyetlen és megismételhetetlen, ne hagyjátok üresen elfutni, ne tékozzoljátok el. Éljetek lelkesedéssel, örömmel, de mindenekelőtt felelősségérzettel.

A mi pásztori szívünk gyakran megremeg, amikor fölmérjük korunk helyzetét. Halljuk, amikor a mai fiatalság félelmeiről beszélnek. E félelmek rendkívüli reménytelenségről vallanak: félelem a haláltól abban a percben, amikor az élet éppen kibontakozóban van és keresi saját megvalósulásának útját; félelem az eltévelyedéstől, mivel nem található az élet értelme; félelem a leszakadástól az események és a kommunikáció félelmetes gyorsasága láttán. Látjuk a fiatalok közötti halálesetek nagy százalékát, az erőszak fenyegetését, a drogok ijesztő terjedését, ami a mai ifjúságot legmélyebb gyökerében támadja. Mindezek következtében az ifjúság szétszóródásáról beszélnek.

De amikor rátok nézek, itt jelenlévő fiatalok, akik örömtől és lelkesedéstől sugároztok, Jézus szemével nézlek benneteket: a szeretet és a bizalom tekintetével, s azzal a bizonyossággal, hogy ti megtaláltátok az igaz utat. Ti az Egyház fiatalsága vagytok. Ezért meghívlak benneteket a nagy küldetésre, hogy mondjátok el az evangéliumot azoknak a fiúknak és leányoknak, akik ebben a világban úgy tévelyegnek, mint a pásztor nélküli juhok. *Legyetek a fiatalok apostolai.* Vegyétek őket társul magatok mellé, hogy veletek együtt járják a hit, a remény és a szeretet megtapasztalásának útját; hogy találkozzanak Jézussal, és megérezhessék: Ő valóban szereti őket, befogadja őket és megadja nekik a tökéletes önmegvalósítás lehetőségét. Hogy ők is fölfedezzék a parancsolatok biztonságos útját és azon járva elérkezzenek Istenhez.

Egy új társadalom főszereplői lehettek, ha keresitek a módját, hogyan lehet az egyetemes erkölcsi értékektől vezérelten

tenni a konkrét teendőket, és személyes elkötelezettséggel vállalni az életszerű emberi és lelki formálódást. Ha egy férfi vagy egy nő nincs fölkészülve arra a kihívásra, hogy helyesen értelmezze környezeté keresztény életét, könnyen áldozatává válik a materializmus és a laicizmus egyre erősebb és minden szinten tapasztalható támadásainak.

Legyetek szabad és felelős férfiak és nők; tegyétek a családot a béke és az öröm sugárzó központjává; támogassátok az életet a kezdetétől a természetes haláláig; becsüljétek az öregeket, mert tiszteletet és csodálatot érdemelnek azért a jóért, amit veletek tettek. A pápa azt is várja, hogy a fiatalok törekedjenek megszentelni a munkájukat, gondosan és szaktudással dolgozva, hogy hozzájáruljanak összes testvérük fejlődéséhez, és az Ige fényével világítsák meg az összes emberi tevékenységet (vö. LG 36). De a pápa mindenekelőtt azt kívánja, hogy egy igazságosabb és testvériesebb társadalom főszereplői legyetek, akik teljesítitek kötelességeiteket az állammal szemben: tisztelitek a törvényeit; nem engeditek, hogy a gyűlölet és az erőszak magával ragadjon; a keresztény élet példaképei legyetek a hivatásbeli és a társadalmi életben, becsületességgel emelkedve ki a többiek közül a társadalmi és szakmai kapcsolatokban. Emlékezzetek rá, hogy a gazdagság és a hatalom féktelen vágya magát az embert is és a felebarátait is tönkretesz; nincs valós indok, ami igazolhatná – akár gazdasági, akár politikai téren – az egyéni érdekek hazugsággal és csalással történő érvényesítését.

Végző soron megszámlálhatatlanok azok a teendők, melyekben a szociális, gazdasági és politikai kérdések nagyon fontos szerepet játszanak, és eszmei forrásuknak mindig az evangéliumból és az Egyház szociális tanításából kell fakadniuk. Egy igazságosabb és szolidáris, megbékélt és békés társadalom építése; az erőszak megfékezésére irányuló törekvés; a közjó, a demokratikus rend, a teljes élet támogatására irányuló kezdeményezések, s főként azok a

törekvések, melyek próbálják megszüntetni a latin-amerikai társadalomban meglévő hátrányos megkülönböztetéseket – mindez nem kizárja, hanem kölcsönösen gazdagítja egymást.

Nagyon tiszteljétek a házasság szentségének intézményét. Lehetetlen igazi boldogság az otthonokban, ha nincs hűség a házastársak között. A házasság természetjogi intézmény, melyet Krisztus szentség rangjára emelt, és Istennek nagy ajándéka az emberiség számára. Tiszteljétek és becsüljétek meg. Ugyanakkor Isten arra hív benneteket, hogy becsüljétek egymást a szerelemben és a jegyességben is, mert a házaselet, mely isteni rendelkezésből a házastársaknak van fenntartva, csak abban a mértékben lesz a boldogság és a béke forrása, amennyiben a házasságon kívüli és házasságon belüli tisztaságból erődöt tudtok építeni jövő reményeitek védelmére. Mindnyájatoknak ismétlem: „az *Erosz* az isteni valóságba akar bennünket ragadni, ki akar emelni önmagunkból, de éppen ezért igényli a fölemelkedés, a lemondás, a tisztulás és a gyógyulás útját” (*Deus caritas est* enciklika, 5. p.). Röviden: áldozatos és lemondó lelkületet követel egy nagyobb jóért, mely nem más, mint Istennek mindenre irányuló szeretete. Próbáljatok erősen ellenállni a sokféle jelenlévő rossz csábításainak, melyek egy szabados, paradox módon üres életre ösztökélnek, s arra készítetnek, hogy tékozzátok el szabadságotok és boldogságotok drága ajándékát. Az igaz szerelem „egyre inkább a másik boldogságát akarja, egyre inkább gondoskodni akar róla, ajándékozni akarja önmagát, és érte akar élni” (ua. 7. p.), éppen ezért egyre inkább hűséges, fölbonthatatlan és termékeny.

Ehhez számítsatok Jézus Krisztus segítségére, aki kegyelmével ezt lehetővé teszi számotokra (vö. *Mt 19,26*). Az imádságos és hívő élet, az Istennel való bensőséges kapcsolat, a minden személyre vonatkozó isteni terv nagyszerűségét értő utakon fog vezetni benneteket. Egyesek arra kaptak meghívást, hogy Isten országáért teljesen és

véglegesen odaajándékozzák magukat, azért, hogy Istennek szenteljék magukat a szerzetesi életben, mely „a kegyelem nagyszerű ajándéka”, miként a II. Vatikáni Zsinat tanítja (vö. PC 12). Az Istennek szentelt személyek, akik a Szentlélek indítására teljesen Istennek ajándékozzák magukat, részesednek az Egyház küldetésében azáltal, hogy az emberek között tanúságot tesznek a mennyek országa reményéről. Ezért megáldom az összes szerzetest és Isten oltalmát kérem rájuk, akik az Úr szőleijében Krisztusnak és a testvéreiknek szentelik magukat. Az Istennek szentelt személyek hálát érdemelnek az egyházi közösségtől: szerzetesek és apácák, szemlélődők és apostolkodók, világi intézmények és apostoli élet társaságainak tagjai, remeték és fölszentelt szüzek. „A létük tesz tanúságot a Krisztus iránti szeretetről, amikor evangéliumi módon követik Őt és benső örömmel teszik magukévá ugyanazt az életstílust, amelyet Ő maga választott magának.” (Szerzetesi Kongregáció: *Ripartire da Cristo* instrukció, 5. p). Kívánom, hogy a kegyelemnek és a Krisztussal való elmélyült közösségnek e percében a Szentlélek sok fiatal szívben ébresszen szenvedélyes szeretetet a tiszta, szegény és engedelmes Jézus Krisztus követésére, melynek nincs más célja, mint az Atya dicsősége és a felebarát iránti szeretet.

6. Az evangélium elmondja, hogy a Jézussal találkozó ifjú nagyon gazdag volt. Ezt a gazdagságot ne csupán anyagiakra értsük. Maga az ifjúság páratlan gazdagságot jelent. Föl kell fedezni és meg kell becsülni. Jézus annyira becsülte, hogy meghívta az ifjút, legyen részese üdvözítő küldetésének. Ebben az ifjúban ott volt minden föltétel egy nagy mű nagyszerű megvalósításához.

De az evangélium azt is elmondja, hogy ez az ifjú, amikor a meghívást hallotta, elszomorodott. És leverten és szomorúan elment. Ez a részlet arra indít, hogy még egyszer reflektáljunk az ifjúság gazdagságára. Első helyen nem anyagi javokról van szó, hanem az ifjúság sajátos értékeit

hordozó életről. Ezek az értékek kettős örökséget alkotnak: az első az élet, amelynek őseredete a bölcsességgel és szeretettel teljes Isten, s nemzedékről nemzedékre adatik tovább; a második a nevelés, mely beleszövi az embert a kultúrába, olyannyira, hogy elmondható: inkább a kultúra s még inkább a hit gyermekei vagyunk, mint a természeté. Az életből hajt ki a szabadság, mely ebben a fázisában felelősségként, illetve két kérdés eldöntésében mutatkozik meg: az első az életállapot, a második a hivatás kérdése. E döntés válaszol a kérdésre: mit kezdjek az életemmel?

Más szavakkal: az ifjúság gazdagságot jelent, mert az életnek mint ajándéknak és feladatnak a felfedezésére vezet. Az evangéliumi ifjú fölfogta saját fiatalságának gazdagságát. Odament Jézushoz, a jó Mesterhez, hogy elirányítást kapjon. A nagy döntés órájában azonban nem volt bátorsága ahhoz, hogy teljesen Jézus Krisztusra bizza magát. Ennek következtében ment el leverten és szomorúan. És ez történik mindig, amikor a döntéseink bizonytalankodók, erőtlenek és érdekfüggők. Fölfogta, hogy hiányzik belőle a nagylelkűség, és e hiány megakadályozta a teljes megvalósulásban. Engedett a gazdagságának, s ezzel önzővé lett.

Jézusnak nem tetszett a hozzá jött és Őt kérdező ifjú szomorúsága és gyöngesége. Az apostolok és ma ti valamennyien betöltitek azt az űrt, amit az ifjú hagyott maga után, amikor leverten és szomorúan elment. Az apostolok is, mi is boldogok vagyunk, mert tudjuk, kinek hiszünk (vö. *2Tim 1,12*). Tudjuk és az életünkkel tanúsítjuk, hogy az örök élet igéi csak Őnála vannak (vö. *Jn 6,68*). Ezért Szent Pállal együtt kiálthatjuk: Örvendjete mindig az Úrban (vö. *Fil 4,4*).

7. Mai felhívásom felétek, e találkozóra eljött fiatalok felé így szól: *Ne tékozzátok el ifjúságotokat*. Ne akarjatok menekülni belőle. Nagy intenzitással éljétek. Szenteljétek a hit és az emberi szolidaritás magasztos eszméinek.

Ti, fiatalok nem csupán az Egyház és az emberiség jövője vagytok, mintha a jelenből való bizonyos menekülésről volna szó. Épp ellenkezőleg, ti vagytok az Egyház és az emberiség jelen ifjúsága. Ti vagytok ezek fiatal arca. Az Egyháznak mint fiatalokra van szüksége rátok, hogy meg tudja mutatni a világnak Jézus Krisztusnak a keresztény közösségben kirajzolódó arcát. E fiatal arc nélkül az Egyház torz képet mutatna.

Kedves fiatalok, hamarosan meg fogom nyitni a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Konferenciáját. Kérlek benneteket, kísérjétek figyelemmel e konferencia munkáját; vegyetek részt a vitáiban és tegyétek magatokévá a gyümölcsseit. Miként a korábbi konferenciák esetében történt, a mostani konferencia is jelentős mértékben meg fogja határozni az evangelizációt Latin-Amerikában és a Karibi térségben a következő 10 évre. Senki ne maradjon távol, ne legyen közömbös az Egyház ezen erőfeszítése iránt, legkevésbé a fiatalok. Teljes joggal az Egyház részének tekinthetitek magatokat, mely megjeleníti Jézus Krisztus arcát Latin-Amerika és a Karibi térség számára.

Köszöntöm a latin-amerikai kontinensen élő, francia nyelvet beszélőket és hívom őket, hogy legyenek az evangélium tanúi és az egyházi élet főszereplői. Különösen értetek imádkozom, fiatalok: Ti arra vagytok hivatottak, hogy életeteket Krisztusra és az alapvető emberi értékekre építsétek. Mindnyájan éreztétek a meghívást az igazság és béke világának építésében való együttműködésre.

Kedves fiatal barátaim, miként az evangéliumi ifjú kérdezte Jézustól: „Mi jót tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?”, ti is mind keressétek az utakat, hogy nagylelkűen válaszoljatok Isten hívására. Imádkozom azért, hogy meghalljátok az Ő üdvözítő szavait, és az Ő tanúi legyetek a kortársak között. Isten árássa rátok békét és örömet adó áldásait.

Kedves fiatalok, Krisztus arra hív titeket, hogy szentek legyetek. Ő maga hív benneteket, és veletek együtt akarja járni az utat, hogy szent Lelkével adjon erőt Brazília lépéseihez a keresztény időszámítás harmadik évezredének kezdetén. Kérem az Aparecidai Szűzanyát, hogy anyai oltalmával segítsen és kísérjen benneteket egész életetekben.

Dicsértessék a Jézus Krisztus!

**Szentmise a Campo de Martén
és Boldog Galvao Antonio szenttéavatása
pénteken, május 11-én 9.30-kor (azaz 14.30-kor)**

Bíboros Urak!

Érsek Úr!

Brazíliai és latin-amerikai Püspök Urak!

Világi Tisztségviselők,

Testvéreim Krisztusban!

„Áldom én az Urat minden időben, az Ő dicsérete mindenkor ajkamon” (*Zsolt 32,2*)

1. Örvendjünk az Úrban ezen a napon, melyen Isten egy újabb csodáját szemlélhetjük, aki csodálatos gondviselésével megéreztetni velünk jelenlétét a szeretet azon ajándékozó aktusában, amit az Oltáriszentség jelent.

Igen, csak dicsérni tudjuk a mi Istenünket. Dicsérjük Őt mindnyájan, Brazília és Amerika népei, énekeljük az Úrnak az Ő csodatetteit, mert nagy dolgokat művelt értünk. Ma az isteni gondviselés megengedi, hogy a dicséret és a hála érzületével találkozzunk oltára körül, mert megadta nekünk Szent Annáról nevezett Galvao Antonio testvér szentté avatásának kegyelmét.

Szeretném megköszönni a Sao Paulo-i érsek úrnak, Odilo Scherernek szívélyes szavait, aki mindnyájakat nevében szólt, és elődjének, Claudio Hummes bíborosnak a fáradozásait, aki oly odaadóan foglalkozott Galvao atya ügyével. Megköszönöm mindnyájakat jelenlétét, akik e nagyvárosból vagy más városokból és országokból jöttetek. Örülök annak, hogy a tömegtájékoztató eszközök révén szavaim és érzéseim minden lakásba és minden szívbe eljuthatnak. Legyetek biztosak benne: a pápa szeret

benneteket, mégpedig azért, mert Jézus Krisztus szeret benneteket.

Ebben az ünnepi szentmisében azt az evangéliumi részletet hallottuk, melyben belső világát föltárva mondja Jézus: „Áldalak téged, Atyám, mennynek és földnek Ura, mert elrejtetted ezeket a bölcsek és az okosak elől, és kinyilatkoztattad a kicsinyeknek” (Mt 11,25). Örülök, hogy Galvao testvér oltárra emelése épp a mai liturgiának a keretében történik és marad meg emlékezetünkben.

Szeretettel köszöntöm az egész ferences közösséget, s különlegesen a koncepcionista apácákat, akik a Fény kolostorából, Sao Paulo állam fővárosából sugározzák az első brazil szent lelkiségét és karizmáját.

2. Adjunk hálát Istennek azon erős evangelizáló hatásnak köszönhető sok jótéteményért, melyet a Szentlélek ébresztett oly sok lélekben Galvao testvér által. Az evangéliumi formában megélt ferences karizma jelentős gyümölcsöket termelt az ő tanúságtétele hatására. Ezt a tanúságot mint az Oltáriszentség buzgó imádója, a hozzá forduló okos és bölcs lelkivezetője és Mária szeplőtelen fogantatásának nagy tisztelője tette, ő, aki Mária „fiának és örökös rabszolgájának” tekintette magát.

Isten élénk jön, „meg akar nyerni minket – egészen az utolsó vacsoráig, egészen a kereszten átszúrt Szívig, egészen a Föltámadott megjelenéseiig és azon nagy tettekig, melyekkel az apostolok tevékenysége által a születő Egyházat a maga útjára rávezette” (*Deus caritas est* enciklika, 17.). Szavával és a szentségekben, különösen az Eucharisziában mutatja meg magát. Ezért az Egyház élete lényege szerint eucharisztikus. Az Úr szeretetteljes gondviselésében jelenlétének látható jelét hagyta ránk.

Amikor a szentmisében szemléljük az Urat, amint a kenyér és a bor konszekrációja után a pap magasba emeli, vagy amikor a monstranciában áhítattal imádjuk Őt, mélységes alázattal megújítjuk a hitünket, miként Galvao testvér tette a „*laus perennis*”-ben, az állandó dicséretben. A szent Eucharishtiában benne rejlik az Egyház egész lelki java, azaz maga Krisztus, a mi húsvétunk, az élő kenyér, aki a Szentlélektől éltetve leszállott a mennyből, és éltető, mert az életet adja az embereknek. Isten szeretetének az emberiség iránti e titokzatos és kimondhatatlan megnyilvánulása kiváltságos helyet foglal el a keresztények szívében. Meg kell kapniuk a lehetőséget, hogy megismerhessék az Egyház hitét, fölszentelt szolgálói által, akik példás gondossággal végzik az előírt szertartásokat, melyek az eucharisztikus liturgiában mindig rámutatnak az egész evangelizációs mű középpontjára. A hívőknek áhítattal és odaadással kell keresniük a lehetőséget, hogy magukhoz vegyék és imádják az Oltáriszentséget, vágyódjanak arra, hogy hittel vegyék magukhoz az Úr Jézust, és valahányszor szükségük van rá, gyónjanak, azaz folyamodjanak a megengesztelődés szentségéhez, hogy minden súlyos bűntől megtisztítsák a lelküket.

3. Galvao testvér nagy példát adott a szolgálatkészségével, mert bármikor keresték, készen állt a nép szolgálatára. Híres tanácsadó, a lelkek és családok megbékéltetője és a szeretet osztogatója volt, különösen a szegények és a betegek között. Nagyon keresett gyóntató volt buzgósága, bölcsessége és okossága miatt. Az igazán szerelmes ember jellemzője: mindent megtesz azért, hogy szerelmesét ne érje bántás; ezért szentünk nagy szenvedélye volt a bűnösök megtérítése. Helena Maria nővér, az első „szerzetesnő”, aki arra volt rendelve, hogy elindítsa a „*Recolhimento de Nossa Senhora da Conceição*”-t, tanúskodott arról, hogy Galvao testvér mondta: „Imádkozzatok azért, hogy a mi Urunk Istenünk erős karjával emelje föl a bűnösöket a bűnök nyomorúságos mélységéből”. Ez a finom figyelmeztetés indítson minket

arra, hogy ismerjük föl az isteni irgalmasságban az Istennel és a felebaráttal való kiengesztelődés útját, és segítsen hozzá lelkiismeretünk békéjéhez.

4. Ha egyesülünk az Úrral az Eucharisztia közösségében és megbékélünk Övele és a felebarátunkkal, akkor annak a békének leszünk a hordozói, amelyet a világ nem tud adni. A mai világ emberei megtalálhatják-e a békét, ha nincsenek tudatában annak, hogy ki kell engesztelődniük Istennel, a felebaráttal és önmagukkal? Ebben az értelemben nagyon jelentős az a nyilatkozat, melyet a Sao Paulo-i szenátus gyűlése írt a ferencesek provinciálisának a 18. század végén, és amelyben Galvao testvért „a béke és a szeretet emberének” nevezte. Mit kíván tőlünk az Úr? „Szeressétek egymást, ahogyan én szerettelek titeket.” Majd hamarosan hozzáteszi: „... hogy gyümölcsöt hozzatok, maradandó gyümölcsöt” (vö. *Jn 15,12.16*). És mi más gyümölcsöt vár, ha nem azt, hogy szeressünk Guaratingueta szentjének példája szerint?

Mérhetetlen szeretetének híre nem ismert határokat. Mindenfelől jöttek hozzá az emberek, és Galvao testvér valamennyiüket atyai szeretettel fogadta. Jöttek szegények, testi és lelki betegek, és mind a segítségét kérték.

Jézus a szívét tárja föl és egész üdvözítő üzenetének a középpontját nyilatkoztatja ki, amikor ezt mondja: „Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, aki életét adja a barátaiért” (*Jn 15,13*). Ő maga egészen addig szeretett, hogy életét adta értünk a kereszten. Az Egyház és a keresztények tevékenységét a társadalomban ugyanilyen indítéknak kell éltetnie. A szociális lelkipásztorkodásra irányuló kezdeményezések, amennyiben a szegények és a betegek javát szolgálják, ezt az isteni pecsétet viselik magukon. Az Úr számít ránk és a barátainak hív, mert csak az ily módon szeretetteknek tudjuk adni azt az életet, melyet Jézus kegyelmével ajándékoz nekünk.

Mint tudjuk, a latin-amerikai püspökök V. általános konferenciájának fő témája: „Jézus Krisztus tanítványai és küldöttei, hogy a népeinknek élete legyen Őbenne”.

Ugye látjuk annak szükségességét, hogy újult buzgalommal kell hallgatnunk a meghívást, hogy nagylelkűen válaszolhassunk azokra a kihívásokra, melyekkel az Egyháznak Brazíliában és Latin-Amerikában kell szembenéznie?

„Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradotok és terheket viseltek, és én felüdítelek titeket”, mondja az Úr az evangéliumban (*Mt 11,28*). Ez a végső hívás, mellyel hozzánk fordul. Hogyan ne látnánk meg ebben Istennek egyszerre atyai és anyai érzületét minden gyermek iránt? Mária, Isten anyja és a mi anyánk, ezekben a percekben különösen is közel van hozzánk. Galvao testvér prófétai erővel vallotta a szeplőtelen fogantatás igazságát. Ő, az Egészen Szép, tisztaságos Szűz – aki méhében foganta az emberek Üdvözítőjét és megőriztetett az eredeti bűntől – legyen Istennel, a mi Üdvözítőnkkel való találkozásunk végső pecsétje. Az üdvtörténetben nincs a kegyelemnek egyetlen gyümölcse sem, melynek ne volna szüksége Miasszonyunk közvetítésére.

Szentünk visszavonhatatlanul Jézus anyjának ajándékozta magát, ifjúságától fogva, azt kívánta, hogy mindig Máriához tartozzon, és a Szűzanyát választotta lelki leányai anyjává és oltalmazójává.

Kedves barátaim, milyen jó követendő példát hagyott ránk Galvao testvér! Mennyire aktuálisak önfelajánlásának szavai számunkra, akik egy oly korban élünk, melyet annyira áthat az élvezetvágy: „Inkább vedd el az életemet, mielőtt megbántanám a te áldott Fiadat, az én Uramat!” Egy szenvedélyes lélek erős szavai ezek, de olyan szavak,

melyeknek minden keresztény hétköznapi életének részét kellene képezniük, akár szerzetes, akár nem, és föl kellene ébreszteniük az Isten iránti hűség vágyát a házasságon belül és azon kívül is. A világnak szüksége van áttetsző életekre, tiszta lelkekre, egyszerű gondolkodókra, akik elutasítják azt, hogy merő élvezeti cikknek tekintsék őket. Nemet kell mondani azoknak a tömegtájékoztató eszközöknek, melyek nevetségessé teszik a házasságon belüli szent életet és a házasság előtti szüzességet.

Éppen most kapjuk a Madonnában a legjobb védelmet a modern életet gyötrő bajok ellen; a Mária-tisztelet a biztosítéka az anyai oltalomnak és a segítségnek a kísértés órájában. Minden bizonnyal ilyen lesz a Tisztaságos Szűz jelenléte, amikor majd az Aparecidai Szűzanya segítségét és oltalmát fogjuk kérni! Tegyük az ő szentséges kezébe a papok és szerzetesek, a seminaristák és mindazok életét, akik szerzetességre vannak hivatva.

6. Kedves barátaim, engedjétek meg, hogy befejezésül fölidézzem a marienfeldi imádságos virrasztás emlékét Németországban: az ott összegyűlt fiatalok sokasága előtt korunk szentjeit úgy minősítettem, hogy ők az igazi reformátorok. És hozzátettem: „csak a szentektől, csak Istentől jön az igazi forradalom, a világ döntő változása”. Ezzel a felhívással fordulok ma mindnyájatokhoz az elsőtől az utolsóig ezen a határokat nem ismerő szentmisén. Isten mondta: „Szentek legyetek, miként én szent vagyok” (*Lev 11,44*). Adjunk hálát az Atyaistennek, a Fiú Istennek és a Szentlélek Istennek, akiktől Szűz Mária közbenjárására árad ránk minden égi áldás; akiktől ered ez az ajándék, mely a hittel együtt a legnagyobb kegyelem, ami egyáltalán egy teremtménynek adható: a szeretet tökéletessége elérésének erős vágya, azzal a meggyőződéssel, hogy az életszentség nemcsak lehetséges, hanem szükséges is mindenki számára a saját életállapotában, hogy fölfedhessük a világ előtt Krisztusnak, a mi barátunknak igazi arcát! Amen!

**Találkozás és vesperás
a brazíliai püspökökkel a székesegyházban,⁴
Sao Paulóban, 2007. május 11-én,
pénteken 16 órakor (azaz 21-kor)**

Szeretett Püspök Testvéreim!

„Jóllehet Isten Fia volt, az engedelmisséget azokból tanulta meg, amiket elszenvedett, és tökéletessé válván örök üdvösség oka lett mindazoknak, akik neki engedelmeskednek.” (vö. *Zsid 5,8–9*)

1. A szentírási rész, amelyet az imént hallottunk a mai vesperás rövid olvasmányában, mélységes tanítást tartalmaz. Ebben az esetben is megállapíthatjuk, hogy Isten Igéje eleven és élesebb a kétélű kardnál, behatol a lélek gyökeréig, megkönnyebbülést ad és ösztökéli hűséges szolgáit (vö. *Zsid 4,12*).

Hálát adok Istennek azért, hogy megengedte, hogy találkozhatok egy tekintélyes püspöki testülettel, mely a katolikus világ egyik legnépesebb részének élén áll. A mély közösség és őszinte szeretet érzésével köszöntelek benneteket, jól ismerve az odaadást, mellyel a rátok bízott közösségeket szolgáljátok. A székesegyház plébános ura és az összes jelenlévő részéről kapott szívélyes fogadtatás után otthon érzem magam ebben a nagy közös házban, mely a mi anyánk, a katolikus Egyház.

Külön köszöntöm a Brazil Püspökök Nemzeti Konferenciájának új elnökségét, s miközben megköszönöm az elnök, Geraldo Lyrio Rocha úr szavait, kifejezem

⁴Az 1913-54-ben építették neogót stílusban, a világ öt legnagyobb ilyen stílusú templomának egyike.

jókívánságomat: legyen eredményes a munkátok, annak érdekében, hogy egyre erősödjék a püspökök közötti kommunikáció, és segíteni tudjátok a közös lelkipásztori munkát egy kontinensnyi területen.

2. Brazília a maga hagyományos vendégszeretetével fogadja a Latin-Amerikai Püspökök V. Konferenciájának résztvevőit. Köszönetemet fejezem ki a Konferencia tagjainak szívélyes befogadásáért és megköszönöm a brazil nép imádságait, melyeket főként a püspökök aparecidai találkozásának sikeréért mondtak.

Egy jelentős egyházi eseményről van szó, melynek keretét az a missziós erőfeszítés adja, melyet Latin-Amerikának éppen innen, brazil földről kiindulva kell vállalnia. Ezért akartam megnyitásként hozzátok, Brazília Püspökei, a Zsidókhöz írt levél nagyon tartalmas szavait idézve szólni: „Jóllehet Isten Fia volt, az engedelmességet azokból tanulta meg, amiket elszenvedett, és tökéletessé válván örök üdvösség oka lett mindazoknak, akik neki engedelmeskednek” (vö. *Zsid 5,8–9*). E nagyon gazdag tartalmat hordozó sorok Isten irántunk tanúsított és Fia szenvedésében kifejezett együttérzéséről beszélnek; az Ő engedelmességéről, az Atya terveihez való szabad és tudatos ragaszkodásáról beszélnek, ami egész különlegesen az Olajfák hegyén elhangzott imájában szólalt meg: „Ne az én akaratom legyen, hanem a tiéd” (*Lk 22,42*). Így tehát maga Jézus tanít minket arra, hogy az üdvösség igaz útja abban áll, hogy akaratumkat össze kell hangolnunk Isten akaratával. Éppen ezt kérjük a Miatyánk harmadik kérésében: legyen meg Isten akarata, amint a mennyben, úgy a földön is, mert ahol Isten akarata uralkodik, ott jelen van Isten országa. Jézus vonz minket a saját akaratával, a Fiú akaratával, és így vezet az üdvösség felé. Isten akaratával találkozva, Jézus Krisztussal együtt nyitjuk meg a világot Isten országa előtt.

Mi püspökök, arra vagyunk hivatva, hogy ezt a központi igazságot tegyük nyilvánvalóvá, hiszen közvetlenül a Krisztushoz, a Jó Pásztorhoz vagyunk kötve. Mint a hit tanítóira az a küldetés bízott ránk, hogy emlékeztessünk arra – miként maga a nemzetek Apostola írta –, hogy a mi Üdvözítőnk „azt akarja, hogy minden ember üdvözljön és eljusson az igazság megismerésére” (1Tim 2,4–6). Ez, és nem más az Egyház célja: a lelkek üdvössége, egytől egyig. Ezért az Atya elküldte a Fiát, és „miként az Atya küldött engem, én is küldelek titeket”, olvassuk Szent Jánosnál (Jn 20,21).

Ebből fakad az evangélium hirdetésének parancsa:

„Menjetek, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére, és tanítsátok meg őket mindannak megtartására, amit parancsoltam nektek. S én veletek vagyok mindennap, a világ végéig” (Mt 28,19–20). Egyszerű és magasztos szavak ezek, melyek magukban foglalják a hit igazsága hirdetésének kötelességét, a szentségi élet fontosságát és a folytonos segítség ígérését, melyet Krisztus Egyházának nyújt.

Alapvető valóságok ezek, s egyrészt a keresztény hit és erkölcs oktatására, másrészt a szentségi életre vonatkoznak. Ahol nem ismerik Istent és az Ő akaratát, ahol nem él a Jézus Krisztusba és az Ő szentségi cselekményekben megvalósuló jelenlétébe vetett hit, ott a lényeges mozzanat hiányzik az égető szociális és politikai problémák megoldásához is. A hűség Isten és az Ő akaratára elsőbbségéhez, mely akaratot Jézus Krisztussal közösségben ismerünk és valósítunk meg, az a lényeges ajándék, melyet nekünk, püspököknek és papoknak föl kell kínálnunk a népeinknek (vö. *Populorum progressio*, 21. p.).

3. Így a püspöki szolgálat az üdvözítő akarat világos fölismerésére kötelez minket egy olyan lelkipásztori szolgálatra, mely Isten népét arra neveli, hogy az Úrhoz és az evangéliumhoz hűségesen fölismerje és befogadja a transzcendens értékeket.

Igaz, hogy a mostani idők nehezek az Egyház számára és sok gyermeke üldözést szenved. A társadalmi élet zűrzavaros tévedések közepette zajlik. Büntetlenül támadják a házasság és a család szentségét, azzal kezdve, hogy engedményeket tesznek olyan erőknek, melyek képesek negatívan befolyásolni a törvényhozást; az egyéni szabadságjog nevében igazolnak bizonyos életellenes bűnöket; támadják az emberi méltóságot; terjed a válás és a szabad párkapcsolatok fekélye. Mi több, amikor az Egyházon belül megkérdőjelezzik a papi elkötelezettség értékét – mint a teljes Istenre hagyatkozást az apostoli cölibátusban, s mint totális rendelkezésre állást a lelkek szolgálatában – és előnyben részesítik az ideológiai és politikai, sőt párt-kérdéseket, akkor a totális Istennek szenteltség struktúrája kezdi elveszíteni legmélyebb értelmét. Hogyan ne érezne szomorúságot a lelkünk? De biztatok: az Egyház szent és romolhatatlan (*vö. Ef 5,27*). Szent Ágoston mondta: „Az Egyház meginog, ha meginog az alapja; de vajon meginoghat-e Krisztus? Látva, hogy Krisztus nem inog meg, az Egyház érintetlen marad az idők végezetéig” (*Enarrationes in Psalmos*, 103, 2, 5; PL 37, 1353).

A lelkipásztori gondoskodásokat megnehezítő problémák közé tartozik kétségtelenül az egyházi életet elhagyó katolikusok kérdése. Világosnak tűnik, hogy e problémának a fő oka többek között egy olyan evangelizációnak a hiánya, melyben minden tanítás középpontjában Krisztus és az Egyház áll.

Általában a nem megfelelően evangelizált, könnyen befolyásolható megkereszteltek a legsebezhetőbb személyek a szekták erőszakos prozelitizmusa⁵ számára – ami joggal ad okot aggodalomra –, továbbá a legkevésbé képesek ellenállni az agnoszticizmus, a relativizmus és a laicizmus

⁵Prozelita a görög *proszélütosz*, ‘jövevény’ szóból: eredetileg a pogányságból zsidóvá lett személy. A prozelitizmus a szekták erőszakos térítő tevékenysége, mely elsősorban a hitükben gyenge katolikus hívőket éri el.

támadásainak, mert a hitük törékeny, s olykor zavarosan bizonytalanok és naiv, akkor is, ha katolikus családban születtek. A *Deus caritas est* enciklikában emlékeztettem arra, hogy „a keresztény lét kezdetén nem egy etikai elhatározás vagy egy nagy eszme áll, hanem a találkozás egy eseménnyel, egy személlyel, aki életünknek új horizontot s ezáltal meghatározott irányt ad” (1. p.). Éppen ezért arra van szükség, hogy olyan apostoli tevékenységbe kezdjünk, mely igazi misszió a brazíliai egyház nyájának környezetében, elősegítve egy módszeres és hajszálér-rendszerű evangelizációt a Krisztushoz való személyes és közösségi kapcsolódás érdekében. Arról van szó ugyanis, hogy nem szabad kímélni az erőket azoknak a katolikusoknak a keresésében, akik eltávolodtak, és akik csak keveset vagy semmi nem tudnak Jézus Krisztusról. A módszer pedig a befogadó lelkipásztorkodás folyamatos katekézissel együtt, amely segíti őket, hogy megérezzék: az Egyház az Istennel való találkozás kiváltságos helye.

Egyszóval evangelizáló misszióra van szükség, mely mozgósítja e mérhetetlen nyáj eleven erőit. Ezért azokra a papokra, szerzetesekre és szerzetesnőkre, valamint laikusokra gondolok, akik az evangéliumi igazság terjesztése érdekében gyakran mérhetetlen nehézségek között áldozzák föl magukat. Közülük sokan tevékenyen részt vesznek – közösségben a főpásztorokkal és egyetértésben az egyházmegyei programokkal – a társulatok és mozgalmak s más új egyházi szerveződések munkájában, hozván az Egyház szívébe a maguk lelki, nevelő és missziós gazdagságát, mint a keresztény élet értékes tapasztalatát és célkitűzéseit. Ezen evangelizáló erőfeszítésben az egyházi közösséget a lelkipásztori kezdeményezések jellemzik, melyekkel misszionáriusaik elsősorban a peremvárosok és a belváros otthonaiba küldenek laikusokat vagy szerzeteseket, akik mindenkivel a megértés és a szeretet szellemében keresik a dialógust. Ha a fölkeresett személyek szegénységben élnek, segíteni kell rajtuk, ahogyan az első

keresztény közösségek tették, gyakorolva a szolidaritást, hogy valóban érezhessék: szeretik őket. A külvárosok és a vidék szegény népe számára fontos, hogy érezzék az Egyház közelségét, akár az égető szükségben kapott segítségnyújtásban, akár jogaik megvédésében, és az igazságosságra és békére alapuló társadalom közös építésében. A szegények kiváltságos címzettei az evangéliumnak, és a püspöknek a jó pásztorhoz hasonlóan különösen figyelnie kell arra, hogy nyújtsa a hit isteni balzsamát, anélkül, hogy mellőzné az „anyagi kenyeret”. Miként a *Deus caritas est* enciklikában hangsúlyozhattam, „az Egyház éppúgy nem hanyagolhatja el a szeretetszolgálatot, mint a szentségeket és az Igét” (22).

A szentségi élet – különösen a gyónás és az Eucharisztia révén – itt elsődleges fontosságot nyer. Rátok, pásztorokra tartozik mint fő feladat annak biztosítása, hogy a hívők részesülhessenek az eucharisztikus életben és a kiengesztelődés szentségében; ügyelnetek kell arra, hogy a bűnvallomás és a feloldozás rendes körülmények között személyenként történjék, miként a bűn maga mélységesen személyes cselekedet (vö. *Reconciliatio et paenitentia*, 31.). Csak a fizikai vagy erkölcsi lehetetlenség menti föl a hívőt a gyónás ezen formájától, s teszi lehetővé a kiengesztelődés elnyerését más eszközökkel (vö. CIC 960. k.; *KEK Kompendiuma*, 311.). Ezért sürgetni kell a papokat arra, hogy nagylelkűen álljanak a hívők rendelkezésére, amikor azok Isten irgalmasságának szentségéhez folyamodnak (vö. *Misericordia Dei* apostoli levél, 2. p.).

4. A misszió minden területén újra Krisztustól indulni, fölfedezni Jézusban azt a szeretetet és üdvösséget, melyet az Atya a Szentlélek által ad nekünk – ez a püspöki küldetés lényege és gyökere, mely a püspököt az egyházmegyei katekézis fő felelősévé teszi. Őrá tartozik ugyanis a katekézis felső irányítása, úgy, hogy szakképzett és bizalomra méltó munkatársakkal veszi körül magát. *Éppen ezért nyilvánvaló,*

hogy katekétáinak nem a hit tapasztalata egyszerű átadóinak, hanem főpásztoruk irányításával a kinyilatkoztatott igazságok hiteles hírnökeinek kell lenniük. A hit a Szentlélek vezetésével végigjárt út, melyet két szó foglal össze: megtérés és követés. A keresztény hagyomány e két kulcsszava világosan mutatja, hogy a Krisztusba vetett hit az istenszeretet és a felebaráti szeretet kettős parancsolatára alapított élet gyakorlatát foglalja magában; és kifejezi az élet szociális dimenzióját is.

Az igazság föltételezi Jézus üzenetének bizonyos ismeretét, melyet az adott kultúrában érthető, de az evangéliumhoz feltétlenül hűséges nyelven adnak tovább. Korunkban nagyon fontos a hit megfelelő megismerése, amint azt a Katolikus Egyház Katekizmusában és annak Kompendiumában jól összefoglalva megtaláljuk. A katekézis lényeges része a személyes és szociális keresztény erényekre nevelés éppen úgy, mint a szociális felelősségre nevelés. Mivel a hit, az élet és a szent liturgia ünneplése, mint a hit és az élet forrása elválaszthatatlanok, pontosabban kell alkalmazni a II. Vatikáni Zsinatnak az Egyház liturgiájára vonatkozó elveit, beleértve a püspököknek szóló *Direktórium* rendelkezéseit (vö. 145–151), melyeknek az a célja, hogy visszaadják a liturgiának szent jellegét.

Ezért Péter katedróján tiszteletre méltó Elődöm, II. János Pál pápa megismételte: „Kötelességemnek érzem, hogy sürgetően felszólítsak mindenkit, hogy az eucharisztikus ünneplésben a liturgikus szabályokat nagy hűséggel tartsa meg. (...) A liturgia soha nem lehet senki magántulajdona, sem a celebránsé, sem a közösségé, mely a Misztériumokat ünnepli” (*Ecclesia de Eucharistia*, 52). A püspökök mint „az Egyház liturgikus életének irányítói” számára a liturgikus szabályok iránti engedelmesség újrafelfedezése és megbecsülése azt jelenti, hogy tanúságot tesznek magáról az egy és egyetemes, a szeretetben elnöklő Egyházzól.

5. A nép keresztény életében minőségi ugrásra van szükség, hogy hitét világos és áttetsző módon tudja tanúsítani. Ez a liturgiában és a szeretetben ünnepezt és e forrásokból merített hit táplálja és új erővel tölti el az Úr tanítványainak közösségét, s közben mint missziós és prófétai Egyházat építi. A brazíliai püspök konferenciának nagy horderejű struktúrája van, melynek statutumait az imént vettük revízió alá, hogy jobban megvalósítható és kizárólagos legyen az Egyház javára. A pápa azért jött Brazíliába, hogy Isten szavát követve kérje: összes tisztelendő püspöktestvéreim legyenek az örök üdvösség hordozói mindazok számára, akik engedelmeskednek Krisztusnak (vö. *Zsid 5,10*). Nekünk, Pásztoroknak az apostolutódokként vállalt kötelességnek megfelelően a Szó hűséges szolgáinak kell lennünk minden beszűkülés vagy zavar nélkül a ránk bízott küldetésben. A valóság észleléséhez nem elegendő a személyes hitből való kiindulás; az evangéliummal a kézben és az apostoli hagyomány hiteles örökségéhez kötődve kell dolgozni a racionalista ideológia által befolyásolt értelmezések nélkül.

Ezért „a részegyházakban a püspök feladata, hogy őrizze és értelmezze Isten Szavát, és tekintéllyel ítélje meg, hogy e Szóval összhangban van-e valami, vagy sem” (Hittani Kongregáció: *Istruzione sulla vocazione ecclesiale del teologo*, 19.). A püspök mint a hit és a tanítás mestere számíthat a teológus együttműködésére, akinek „az igazság szolgálatában hűségesnek kell maradnia a maga feladatához, szem előtt kell tartania a Tanítóhivatal sajátos küldetését és együtt kell működnie vele” (ua. 20.). A hitletétemény őrzésének és egysége megtartásának kötelezettsége éber örökösödést követel, oly módon, hogy „hűségesen őrizzék és adják tovább, s az egyes részek tartsák meg egységüket Krisztus evangéliumának egészével” (*Direttorio per il Ministero Pastorale dei Vescovi*, 126.).

Íme, ezért rendkívüli a felelősség, amelyet viseltek mint a nép, különösen papjaitok és szerzeteseitek nevelői. Ők a ti

hűséges munkatársaitok. Ismerem az elkötelezettséget, mellyel próbáljátok nevelni az új papi és szerzetesi hivatásokat. A teológiai képzés és az egyházi tudományok tanítása állandó megújítást követel, de mindig összhangban az Egyház hiteles Tanítóhivatalával.

Papi buzgóságtokra és a hivatásokat megítélő érzéketekre hivatkozom azért is, hogy ki tudjátok egészíteni az Egyház szolgálatára érettnak és késznek mutatkozó fiatalokban a lelki, érzelmi, intellektuális és lelkipásztori dimenziókat. A folyamatos és jó lelkivezetés nélkülözhetetlen az emberi érlelődésben, és segít elkerülni a szexuális eltévelyedéseket. Mindig tartsátok szem előtt, hogy a papi cölibátus olyan ajándék, „melyet az Egyház megkapott és meg akar őrizni, abban a meggyőződésben, hogy a cölibátus az Egyháznak is és a világnak is jó” (*Direttorio per il Ministero e la Vita dei Presbiteri*, 57. p.).

Gondjaitokra szeretném bízni a szerzetesi közösségeket is, melyek egyházmegyétek életének részét képezik. Értékes szolgálatot ajánlanak fel, mert „a karizmák különfélék, de a Lélek ugyanaz” (*1Kor 12,4*). Az Egyház csak örömét és elismerését tudja kifejezni mindazért, amit a szerzetesek az egyetemeken, az iskolákban, a kórházakban és más intézményekben tesznek.

6. Ismerem összejöveteleitek dinamikáját és a különböző lelkipásztori tervek elkészítésekor annak érdekében tett erőfeszítéseiteket, hogy elsőbbséget kapjon a papság és a lelkipásztori munkatársak képzése. Egyesek közületek támogatták az evangelizáló mozgalmakat, hogy elősegítsék a hívők bizonyos cselekvési irányok körüli csoportosulását. Péter utóda számít rátok, amennyiben fölkészülésetek mindig a közösség lelkiségére és a Péter széke iránti hűségre támaszkodik, hogy bizonyosak lehessünk afelől, hogy a Szentlélek tevékenysége nem hiábavaló. A hit épsége ugyanis az egyházi fegyelemmel együtt eddig is és ezután is

olyan téma volt és marad, mely figyelmet és elkötelezettséget követel mindannyitoktól, főként ha annak a ténynek a következményeit kell levonni, hogy „egy a hit és egy a keresztség”.

Mint tudjátok, a keresztyének egységével foglalkozó dokumentumok között van az *Ökumenikus Direktórium*, melyet a Keresztyének Egységét Előmozdító Pápai Tanács tett közzé. Az ökumenizmus, azaz a keresztyének egységének keresése napjainkban, amikor megvalósul a kultúrák találkozása és a szekularizmus kihívása a katolikus Egyháznak egyre sürgetőbb feladata. Azonban az egyre újabb keresztyén közösségek sokasodása s főként gyakran agresszív prozelitizmusuk miatt az ökumenikus elkötelezettség nagyon összetetté válik. Ebben az összefüggésben elengedhetetlen a jó történeti és elméleti képzés, mely képessé tesz a szükséges megkülönböztetésekre és segít megérteni minden egyes közösség sajátosságait, azokat az elemeket, melyek elválasztanak, és azokat, melyek segítenek az egység építésében.

Az együttműködés nagy közös területe legyen a bibliai hagyományból eredő, alapvető erkölcsi értékek védelme az őket romboló erőkkel szemben egy relativista és fogyasztói kultúrában; továbbá a hit a teremtő Istenben és az Ő megtestesült Fiában, Jézus Krisztusban. Ezenfelül mindig érvényben van a testvéri szeretetnek, a megértés keresésének és a kölcsönös közeledésnek az elve; de érvényben van népünk hitének a védelme azáltal, hogy megerősítjük abban az örömteli bizonyosságban, hogy „Krisztus egyetlen Egyháza a Péter utóda és a vele közösségben lévő püspökök által kormányzott katolikus Egyházban létezik” (LG 8. p.).

Ebben az értelemben kell előbbre jutnunk egy igazi ökumenikus dialógus irányában a Keresztyén Egyházak Nemzeti Tanácsa segítségével, teljesen tiszteletben tartva a

többi vallási felekezeteket, melyek kapcsolatban akarnak maradni a brazíliai katolikus egyházzal.

7. Nem újdonság annak megállapítása, hogy országotok a szociális fejlődés szempontjából történelmi hátrányban él, melynek szélsőséges megnyilvánulásai azok a nagy brazíliai csoportok, melyek ínségben élnek és az egyébként nagyon magas szintet elérő nemzeti jövedelem szétosztásában nagyon kis mértékben részesülnek.

Tisztelendő Testvérek, rátok, mint Isten népének hierarchiájára tartozik, hogy támogassátok az új és keresztény szellemű megoldások keresését. A gazdaságnak és a szociális problémáknak az Egyház szociális tanítása szempontjából történő szemlélete a dolgokat mindig az emberi méltóság szempontjából mutatja, mely felülmúlja a gazdasági összetevők egyszerű játékát. Ezért fáradhatatlanul kell dolgozni a politikusok és mindazon brazilok nevelésének támogatásáért, akiknek akár kicsi, akár nagy döntési hatalom kerül a kezébe, továbbá általában a társadalom minden tagja neveléséért, annak érdekében, hogy maradéktalanul vállalják a saját felelősségüket és képesek legyenek emberarcúvá és szolidarissá tenni a gazdaságot.

A politikusok és a vállalkozók körében ki kell alakítani az igazmondás és a becsület igazi szellemét. Akik a társadalomban vezető szerepet vállalnak, azoknak törekedniük kell, hogy előre lássák döntéseik közvetlen és közvetett, rövid- és hosszútávú társadalmi következményeit, és hogy a közjó lehető legjobb szolgálata és ne a személyes haszon elve szerint járjanak el.

8. Ha Isten akarja, kedves Testvérek, találunk majd más alkalmakat is, hogy el tudjuk mélyíteni a lelkipásztori gondunkhoz kapcsolódó kérdéseket. Ez alkalommal nyilván csak azokat a legfontosabb témákat akartam kiemelni, melyek nekem, az egyetemes Egyház pásztorának a szemem

előtt vannak. Bátorítalak s ugyanakkor testvérileg kérlek benneteket: mint eddig, ezután is egyetértően tervezetek és dolgozzatok, mindig arra a közösségre alapozva, melynek kimeríthetetlen forrása és csúcspontja az Eucharishtiában van. Mindannyiatokat a szentséges Szűz Máriára, Krisztus Anyjára és az Egyház Anyjára bízlak, és szívből adom valamennyiőtökre és közösségeitekre az apostoli áldást.

Köszönöm!

**Találkozás a klarissza nővérekkel
a guaratinguetái Fazenda da Esperanca intézetben⁶
2007. május 12-én, szombaton 9.30-kor (14.30-kor)**

„Áldott légy, Uram, minden teremtményedért”

Ezzel a Mindenható és Jóságos Úrhoz intézett köszöntéssel Assisi szent Szegénye hódolatát fejezte ki a teremtető Isten páratlan jóságáért és a gyengédségért, az erőért és a szépségért, mely szelíden kiárad az összes teremtményre, és a Teremtető mindenhatóságának tükrévé teszi őket.

Mostani találkozásunk, kedves nővérek, Szent Klára leányai, itt a Fazenda da Esperancában, Péter utóda szeretetének a gesztusa akar lenni a klauzúras nővérek felé és derűs megnyilvánulása a szeretetnek, mely ott visszhangzik a Mantiqueira hegylánc dombjai és völgyei fölött, és kiárad az egész földre: „Nem olyan beszéd ez, s nem olyan szavak, hogy ne foghatnád föl a hangjukat. Minden földre eljut a zengésük, a földkerekség széléig az ő igéjük.” (Zsolt 18,4–5.) Szent Klára leányai erről a földről hirdetik: *„Áldott légy, Uram, minden teremtményedért”*.

Amikor a társadalom többé nem lát sem jövőt, sem reményt, a keresztények hivatása, hogy hirdessék a Föltámadás erejét: és éppen itt, ebben a Fazenda da Esperancában, ahol oly sokan vannak, különösen fiatalok, akik próbálják legyőzni a drog, az alkohol és a kábítószerektől való függés problémáját, tanúságot tegyenek Krisztus evangéliumáról egy Istentől távoli fogyasztói társadalomban. Mennyire más a Teremtető távlata az Ő műveiben! A klarissza nővérek és a többi klauzúras szerzetesek – akik a szemlélődő életben

⁶Drogos fiatalokkal foglalkozó intézet, nevének jelentése: a Remény Farmja. Történetét lásd a függelékben Hans Stapel OFM atya életrajzában.

kutatják Isten nagyságát és fedezik fel a teremtmények szépségét is – a szent szerzővel együtt szemlélhetik Istent, amint elragadtatva csodálja a maga művét, szeretett teremtését: „Isten látta mindazt, amit alkotott, és íme, nagyon jók voltak!” (*Ter 1,31*)

Amikor pedig belépett a világba a bűn és a bűnnel együtt a halál, Isten szeretett teremtése megsérült ugyan, de nem veszítette el teljesen a szépségét; épp ellenkezőleg, még nagyobb szeretetet kapott: „boldog bűn, mely ily nagy Megváltót érdemelt” – hirdeti az Egyház Húsvét titokzatos és fénylő éjszakáján (*Exsultet*). A föltámadott Krisztus meggyógyítja a sebeket és üdvözíti Isten fiait és leányait, megmenti az emberiséget a haláltól, a bűntől és a szenvedélyek rabságától. Krisztus Húsvétja egyesíti az eget és a földet. E Fazenda da Esperancában egyesülnek a klarisszák imádságai és a gyógyítás és a munkaterápia kemény munkája, hogy legyőzzék a fogságokat és szétörjék a drogok láncait, melyektől Isten szeretett gyermekei szenvednek.

Így újra fölépül a teremtmények szépsége, mely elbűvöli és megörvendezteti Teremtőjüket. Ő a mindenható Atya, az egyetlen, akinek lényege a szeretet, s akinek dicsősége az élő ember, miként Szent Ireneusz mondja. Ő „úgy szerette a világot, hogy tulajdon Fiát adta oda” (*Jn 3,16*), hogy fölemelje azt, aki az út mellett feküdt, mert rablók megtámadták és megsebeztek a Jeruzsálemből Jerikóba vezető úton. A világ országútján Jézus „a kéz, melyet az Atya a bűnösök felé nyújt, és az ösvény, melyen elérkezik hozzánk a béke” (*Eucharisztikus anafora*). Igen, itt felfedezzük, hogy a teremtés szépsége és Isten szeretete elválaszthatatlanok egymástól. Assisi Ferenc és Klára is ezt a titkot fedezte fel, s szeretett fiaiknak és leányaiknak egy nagyon egyszerű programot adnak: „élni az evangéliumot”. Ez az ő magatartási normájuk és életük regulája. Klára ezt nagyon jól kifejezte, amikor ezt mondta nővértársainak:

„Leányaim, ugyanaz a szeretet legyen köztetek, mellyel Krisztus szeretett benneteket” (*Végrendelet*).

Ez az a szeretet, mellyel Hans testvér⁷ meghívta a nővéreket, hogy biztosítsák a Fazenda da Esperancában folyó nehéz munka szellemiségét. A csendes imádság erejével, a böjtöléssel és vezekléssel Szent Klára leányai teljesítik az Isten és a felebarát iránti szeretet parancsát a mindvégig tartó szeretet legfőbb tetteiben.

Ez azt jelenti, hogy a reményt soha nem szabad elveszíteni! Innen Hans testvér művének a neve: a Fazenda da Esperanca. Meg kell alkotni, építeni kell a reményt, meg kell szőni a szövetét egy olyan társadalomnak, mely miközben szétbontja az élet szálait, elpusztítja a remény igazi értelmét. Ez a pusztítás – Szent Pál szerint – olyan átok, melyet az ember von magára: „a szívtelenség” (vö. *Róm 1,31*).

Kedves Nővérek, ti legyetek azok, akik hirdetik, hogy „a remény nem csal meg” (*Róm 5,5*). A Megfeszített fájdalma, mely a kereszt lábánál átjárta Mária lelkét, vigasztalja azokat az anyai és atyai szíveket, melyek sírnak a kábítószerfüggő gyermekek fölötti fájdalomtól. Az imádság csendes áldozatával, azzal a beszédes csönddel, melyet az Atya meghallgat, hirdessétek a szeretet üzenetét, mely legyőzi a fájdalmat, a drogot és a halált. Hirdessétek, hogy Jézus Krisztus valóságos ember, mint mi, szenvedett, mint mi, magára vette bűneinket, hogy megszabadítson tőlük!

Hamarosan meg fogjuk nyitni a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciáját a közelben lévő aparecidai kegyhelyen. A ti imáitokra is rábízom, hogy népeinknek élete legyen Jézus Krisztusban, és mi valamenyien az Ő tanítványai és küldöttei legyünk. Kérve kérem Máriát – az Aparecidai Szűzanyát, a Názáreti Szüzet –

⁷Életrajzát lásd a Függelékben.

, hogy ő, aki Krisztus követésében mindent megőrzött a szívében, őrizzen meg benneteket az imádság termékeny csendjében.

Az összes klauzúras nővérré, különösen az itt jelenlévő klarisszákra adom szeretetemmel együtt áldásomat.

**Találkozás a közösséggel
a guaratinguetái Fazenda da Esperanca intézetben,
2007. május 12-én, szombaton 10.45-kor (azaz 15.45-kor)**

Kedves Barátaim, Fiúk és Lányok!

Végre ideértem a Fazenda da Esperancába.

1. Különleges szeretettel köszöntöm Hans Stapel testvért, a Nossa Senhora da Glória – Fazenda da Esperanca néven is ismert – szociális mű alapítóját. Mindenekelőtt szeretnék együtt örülni veletek, hogy hittetek a jó és a béke azon ideáljában, melyet ez a hely képvisel.

Mindnyájatoknak, akik gyógyulóban vagytok, azoknak is, akik már talpra álltak, az önkénteseknek, a családoknak, a régebben gyógyultaknak és minden jótevőnek, akik személyesen vagy képviselők révén találkoztok most a pápával, szeretném mondani: *Békesség és áldás!*

Tudom, hogy több olyan országból is vannak itt képviselők, melyekben meghonosították a Fazenda da Esperanca intézményét. Eljöttetek látni a pápát. Eljöttetek, hogy meghallgassátok és magatokévá tegyétek, amit mondani akar nektek.

2. Az Egyháznak ma tudatosítania kell a feladatot, hogy újra megjelenítse a világnak Annak szavát, aki ezt mondta: „Én vagyok a világ világossága, aki engem követ, nem jár sötétben, hanem övé lesz az élet világossága” (Jn 8,12). A pápának az a küldetése, hogy megújítsa a szívekben ezt a világosságot, mely nem halványul el, mert meg akarja világosítani a lelkek belsejét, akik azt az igazi áldást és békét keresik, melyet a világ nem tud adni. Ez a világosság semmi mást nem igényel csak az isteni vágyakra nyitott szívet. Isten

nem kényszerít, nem nyomja el a személyes szabadságot, csak lelkiismeretünk szentélyének megnyitását kéri, melyből a legnemesebb vágyak fakadnak, de a rendetlen szenvedélyek és érzelmek is, melyek elhomályosítják a Magasságbeli üzenetét.

3. „Íme, az ajtónál állok és zörgetek, aki meghallja az én hangomat és ajtót nyit nekem, ahhoz én bemegyek, vele étkezem, ő meg énvelem” (*Jel 3,20*). Ezek isteni szavak, melyek elérik a lélek mélyét, és legmélyebb gyökeréig megrendítik. Az élet bizonyos pillanataiban Jézus eljön, és édes kopogtatással zörget a jól felkészült szívek mélyén. Egy barát vagy egy pap, vagy ki tudja, kinek a közvetítésével rendezte úgy a körülményeket, hogy megértesse veletek: Isten szeret titeket. A befogadott tanítás által az Úr lehetővé tette a számotokra és a családjaitok számára életfontosságú testi és lelki talpraállás megtapasztalását. Ezek után a társadalom azt várja, hogy barátaitok között és az egész társadalomban terjeszteni tudjátok az egészség ezen drága kincsét.

A remény követeivé kell válnotok! Brazília a drog- és kábítószerfüggők világstatisztikájában nagyon kiemelkedő helyen áll. Nem marad el mögötte Latin-Amerika sem. Éppen ezért azt mondom a terjesztőknek: gondolkozzanak el a bajon, amit okoznak a fiatalok sokaságának és minden társadalmi réteg felnőtteinek: Isten számon fogja kérni tőlük, amit tettek. Az emberi méltóságot így nem szabad eltiporni. Az okozott baj ugyanazt a kárhozottatást érdemli, mint amelyet Jézus azoknak, mondott, akik megbotránkoztatták a „legkisebbeket”, akiket Isten különlegesen szeret (*vö. Mt 18,7–10*).

4. A terápiának köszönhetően, melyben része van orvosi, pszichológiai és pedagógiai segítségnek, de sok imádságnak, kétkezi munkának és fegyelemnek is, már sokaknak, elsősorban fiataloknak sikerült megszabadulniuk a

drogfüggőségtől és az alkoholtól, s újra megtalálni az élet értelmét.

Szeretném kifejezni megbecsülésemet ezen mű iránt, melynek lelki alapja Szent Ferenc karizmája és a Focolare-mozgalom lelkiisége.

Kezdeményezések hatékonyságának kétségtelen bizonyítéka a társadalomba való visszatérés. Azonban ami meghaladja e várakozást és megerősíti a munka értelmességét, az a megtérések, Isten újra megtalálása és az aktív részvétel az Egyház életében. Nem elég a testet gyógyítani, a lelket is föl kell ékesíteni a keresztséggel kapott nagyon értékes isteni ajándékokkal.

Hálát adunk Istennek, hogy oly sok lelket indított el az újra megtalált remény útján a megbocsátás szentségének és az Eucharisztia ünneplésének segítségével.

5. Kedves Barátaim, nem szalaszthatom el az alkalmat, hogy köszönetet mondjak mindazoknak, akik anyagilag és lelkileg hozzájárulnak ahhoz, hogy az Opera Sociale Nossa Senhora da Glória tovább folytatódjék.

Isten áldja meg Hans Stapel testvért és Nelson Giovanelli Rost azért, hogy meghallották a meghívást, mely arra szól, hogy nektek szenteljék az életüket. Az Úr áldja meg mindazokat is, akik e műben dolgoznak: a szerzeteseket és szerzetesnőket, az önkéntes férfiakat és nőket. Különleges áldás kísérelje azokat is, akik barátilag támogatják e művet: hatóságokat, támogató csoportokat és mindazokat, akik e nagyon szeretett gyermekekben jelenlévő Krisztust szeretik.

A gondolatom most szerte a világon mindazokhoz az intézményekhez száll, melyekben azért fáradoznak, hogy helyreállítsák a társadalmunkban élő azon testvéreink életét – szinte új élettel ajándékozva meg őket –, akiket Isten

különleges szeretettel szeret. Az Anonim Alkoholisták és az Anonim Kábítószerfüggők sok-sok csoportjára és a Józanság Lelkipásztorkodására is gondolok, mely már sok közösségben dolgozik és nyújtja nagylelkű segítségét az élet javára.

6. Az aparecidai kegyhely közelsége biztosít arról, hogy a Fazenda da Esperanca a Szűzanya áldása és anyai tekintete alatt született. Régóta kérem Brazília Anyját, Királynőjét és Patrónáját, hogy terjessze ki köpenyét oltalmazóan azok fölé, akik részt vesznek a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciáján. Jelenlétetek nagy segítség e nagy összejövetel sikeréhez; tegyétek oda imádságaitokat, áldozataitokat és lemondásaitokat a kápolna oltárára, azzal a bizonyossággal, hogy az oltár szent áldozatában e följánlások kellemes illatként fognak fölszállni a Magasságbeli színe elé. Számítok a segítségetekre. Galvao Szent Antal és Szent Crescenza virrasszon fölöttetek és vigyázzon mindnyájatokra. Megáldalak mindnyájatokat az Atyának és a Fiúnak és a Szentlélek nevében. Amen.

**Rózsafüzér és találkozás a papokkal,
szerzetesekkel és szerzetesnőkkel,
szeminaristákkal és diakónusokkal
az aparecidai kegytemplomban.**

2007. május 12-én, szombaton este 18-kor (azaz 23-kor)

Bíboros Urak,
Főtisztelendő Püspök- és Paptestvéreim;
szeretett Szerzetesek és ti mind,
akik Jézus Krisztus szavára
szeretetből követtétek Őt;
kedves Szeminaristák, akik a papi szolgálatra készültök;
egyházi Mozgalmak Képviselői és ti Laikusok mind,
akik az evangélium erejét viszitek a munka és a kultúra
világába és a családokba és a plébániáitokra!

1. Amint az apostolok Máriával együtt „fölmentek az emeleti terembe” és ott „egy szívvel-lélekkel szüntelenül imádkoztak” (vö. *ApCsel 1,13–14*), mi is ezen az estén összejöttünk az Aparecidai Szűzanya szentélyében, mely ebben az órában számunkra „az emeleti terem”, ahol Mária, az Úr Anyja itt van közöttünk. Ma ő vezeti elmélkedésünket; ő tanít minket imádkozni. Ő mutatja meg, hogyan kell kitárni elménket és szívünket a Szentlélek hatalmas előtte, aki jön, hogy továbbadjuk az egész világnak.

Az imént elimádkoztuk a rózsafüzért. A tizedek elmélkedésével az isteni Vigasztaló be akar vezetni Krisztus ismeretébe, mely az evangéliumi szöveg kristálytisza forrásából fakad. A harmadik évezred Egyházának az a célja, hogy a keresztények számára lehetővé tegye – Szent Pál szavaival élve –, „hogy megismerjék Isten misztériumát, azaz Krisztust, akiben el van rejtve a bölcsesség és a tudomány minden kincse” (*Kol 2,2–3*). A Szűzanya, a tisztaságos és szeplőtelen Szent Szűz számunkra a hit iskolája, melynek az

a rendeltetése, hogy erőt adjon és vezessen azon az ösvényen, mely az ég és föld Teremtőjével való találkozásra visz. A pápa nagy örömmel jött Aparecidába, hogy elsősorban ezt mondja el nektek: „Maradjatok meg Mária iskolájában”. Tanuljatok tőle, törekedjete befogadni és megőrizni szívetekben azokat a fénysugarakat, melyeket ő isteni parancsra a magasból bocsát rátok.

Milyen szép együtt lenni itt Krisztus nevében, a hitben, a testvériségben, az örömben, a békességben, és „az imádságban Máriával, Jézus anyjával együtt” (*ApCsell, 14*). Milyen szép, kedves papok, diakónusok, szerzetesek és szerzetesnők, seminaristák és keresztény családok, itt lennünk az Aparecidai Szűzanya nemzeti kegyhelyén, mely Isten háza, Mária háza és a testvérek háza, s ezekben a napokban a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Konferenciájának székhelye is. Milyen szép itt lennünk ebben a Mária-bazilikában, mely felé most az egész keresztény világ, s különösen Latin-Amerika és a Karibi térség figyelme és reménye irányul!

2. Boldog vagyok, hogy itt lehetek köztetek! A pápa szeret benneteket! A pápa szívből köszönt benneteket! Imádkozik értetek! És kéri az Úrtól a legdrágább áldásokat a Mozgalmakra, a Társulásokra, az új egyházi szervezetekre, melyek az Egyház örök ifjúságának megnyilvánulásai! Legyetek valóban áldottak! Innen köszöntöm igazán szívből az itt összegyűlt családokat, akik az egész világ minden keresztény családját képviselitek. Egész különlegesen együtt örülök veletek, és adom békecsókomat.

Köszönetet mondok a brazil népnek a befogadásért és a vendégszeretetért. Amióta csak megérkeztem, mindenütt nagy szeretettel fogadtak. A megbecsülésnek és a köszöntéseknek legkülönbözőbb megnyilvánulásai bizonyítják, hogy mennyire szeretitek, értékelitek és tisztelitek Péter apostol utódát. Elődöm, Isten Szolgája, II.

János Pál többször említette szimpátiátokat és testvérien befogadó lelkületeteket. Tökéletesen igaza volt!

3. Köszöntöm az itt jelenlévő kedves papokat, és közben szerte a világon, s különösen Latin-Amerikában és a Karibi térségben élő papokra is gondolok, s imádkozom értük, köztük a *Fidei donum*-papokért is.⁸ Mennyi kihívás, mennyi nehéz helyzet, micsoda nagylelkűség, mennyi önmegtagadás, áldozat és lemondás! A hűség a szolgálat végzésében és az imádságos életben, az életszentségre törekvés, a teljes Istennek ajándékozottság a testvérek szolgálatában, föláldozva életeteket és energiáitokat, előmozdítva az igazságosságot, a testvériséget, a szolidaritást és az értékek megosztását – mindez hatásosan beszél az én pásztori szívemhez. Egy jól megélt papság tanúságtétele nemesíti az Egyházat, elismerést ébreszt a hívőkben, áldások forrása a közösség számára, és a legjobb hivatásébresztő, a leghitelesebb meghívás arra, hogy más fiatalok pozitívan válaszoljanak az Úr megszólítására. Ez az igaz együttműködés Isten országának építésében!

Őszintén megköszönöm nektek, s ugyanakkor buzdítalak arra, hogy továbbra is a kapott hivatáshoz méltón éljete. A missziós buzgóság, a nap mint nap megújuló evangelizáció iránti lelkesedés, a hiteles apostoli lelkület és a lelkekért való buzgóság mindig legyenek jelen az életünkben! Szeretetem, imádságaim és köszönetem az öreg és beteg papoknak is szól. Hasonlóságtok a szenvedő és föltámadott Krisztushoz a legtermékenyebb apostolkodás. Sok köszönet érte!

4. Kedves diakónusok és seminaristák, nagyon testvéri és szívbeli köszöntésem szól nektek is, akik különleges helyet foglaltok el a pápa szívében. A vidámság, a lelkesedés, az idealizmus, az új kihívásokkal való bátor szembenézés

⁸A *Fidei donum*-papok XII. Pius *Fidei donum* enciklikája értelmében missziós területen meghatározott ideig dolgozó, egyházmegyei kötelékben lévő papok.

megújítják Isten népének engedelmességét, dinamikusabbá teszik a hívőket, gyarapítják, fejlesztik a közösséget, hogy bizakodóbb, örömtelibb és optimistább legyen.

Megköszönöm a tanúságtételt, melyet az egyházmegyék lelkipásztori tevékenységében püspökeitekkel együttműködve mutattok fel. Mindig álljon szemetek előtt Jézusnak, a Jó Pásztornak alakja, aki nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy Ő szolgáljon és életét adja sokakért” (*Mt 20,28*). Olyanok legyetek, mint az Egyház első diakónusai voltak: jó hírnevűek, Szentlélekkel, bölcsességgel és hittel teljesek (*vö. ApCsel 6,3–5*). Ti pedig, seminaristák, adjatok hálát Istennek a meghívásért, mellyel felétek fordult. El ne feledjétek, hogy a szeminárium „hivatásotok bölcsője és a közösség első megtapasztalásának gyakorlótere” (*Direttorio per il Ministero e la Vita dei Presbiteri*, 32. p.). Azért imádkozom, hogy Isten segítségével szent és hűséges papok legyetek, akik örömmel szolgálják az Egyházat.

Tekintetemmel és figyelmemmel most felétek fordulok, kedves szerzetesek és szerzetesnők, akik itt összegyűltetek a brazil nép Királynőjének, Patrónájának és Anyjának kegyhelyén, illetve, akik szerte a világban éltek.

Titeket, szerzeteseket és szerzetesnőket, Ura adott az Egyháznak följajánlásként, kedves adományként és isteni ajándékként. Hálát adok életetekért és az Isten és a testvérek iránti hűséges szeretet tanúságtételéért, melyet a világ előtt tesztek. Ez a fenntartások nélküli, teljes, végleges, feltétlen és szenvedélyes szeretet mutatkozik meg a csendben, a szemlélődésben, az imádságban és a legkülönbözőbb tevékenységekben, melyeket szerzetes családjaitokban az emberiség, s főként a legszegényebbek és legelhagyottabbak javára végeztek. Mindez a fiatalok szívében vágyat ébreszt, hogy közelebről és radikálisan kövessék az Úr Krisztust, és a ténynek, hogy Isten a szeretet és érdemes engednünk, hogy magához ragadjon minket, mi pedig kizárólag neki ajándékozzuk magunkat, tanúságul ajánlják föl az életüket

korunk emberei felé (*Vita consecrata* apostoli buzdítás, 15. p.).

A szerzetesi élet Brazíliában mindig jelentős volt, és a felfedezések kezdete óta fontos szerepet játszott az evangelizáció művében. Az imént, tegnap nagy örömömre vezethettem a koncelebrációs szentmisét, melyben szentté avattuk Szent Annáról nevezett Galvao Antonio ferences szerzetes papot, és ő lett az első Brazíliában született szent. Mellette az Istennek szenteltség másik csodálatra méltó tanúja Szent Paulina, a Szeplőtelen Fogantatás Kis Nővéreinek alapítónője. Felhozhatnék sok más példát is, hogy valamennyien késztessenek benneteket e teljesen Istennek szentelt életre. Isten áldjon meg benneteket!

6. Most, a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferencia megnyitásának előestéjén úgy érzem, el kell mondanom mindnyájatoknak, mennyire fontos az Egyházhoz tartozás érzése, mely segíti a keresztényeket abban, hogy egy és ugyanazon Isten és Atya fiaiként növekedjenek és érlelődjenek. Kedves latin-amerikai férfiak és nők, tudom, hogy nagy vágy él bennetek Isten után. Tudom, hogy követitek Jézust, aki azt mondta: „Senki nem jön az Atyához, csak én általam” (*Jn 14,6*). Ezért a pápa mindnyájatoknak mondani akarja: *Az Egyház a mi otthonunk! Ez a mi otthonunk!* A katolikus Egyházban megtalálunk mindent, ami jó, amiből biztonság és enyhület fakad! Aki a maga teljességében elfogadja Krisztust, „aki az Út, az Igazság és az Élet”, biztosítja a békét és a boldogságot ebben az életben és a másokban is! A pápa azért jött ide, hogy imádkozzon és veletek együtt megvallja: *Érdemes hívőnek lenni, érdemes kitartani a hitünkben!* A hitben való kitartás azonban megbízható elméleti és lelki képzést igényel, és ezzel járul hozzá egy igazságosabb, emberibb és keresztény társadalom építéséhez. A *Katolikus Egyház Katekizmusa* még a *Kompendium* címen közzétett legrövidebb változatában is segítséget nyújt ahhoz, hogy világos fogalmaink legyenek a

hitünkről. Mostantól azért imádkozom, hogy a Szentlélek eljövetele mindannyiunknak új Pünkösöd legyen, mely a felülről érkező világossággal megvilágítja a szívünket és a hitünket.

7. Nagy reménységgel fordulok mindnyájatokhoz, akik itt vagytok ebben a fenséges bazilikában, vagy akik odakint vettetek részt a rózsafüzér imádkozásában, és arra hívlak titeket, hogy igazán küldötté váljatok s vigyétek el az evangélium jó hírét Latin-Amerika és a világ minden fontosabb pontjára.

Kérjük Isten anyját, az Aparecidai Szűzanyát, hogy vegye oltalmába minden keresztény életét. Ő, az Evangelizáció Csillaga vezérelje lépteinket a mennyek országába vezető úton.

„Anyánk, oltalmazd a brazil és latin-amerikai családot!

Borítsd oltalmazó palástodat e szeretett haza fiaira, mely befogad minket,

Te, aki Szószóló vagy Fiadnál, Jézusnál, adj a Brazil Népek állandó békét és teljes fejlődést,

árassz az egész latin-amerikai földrészen élő testvéreinkbe hitet és reményt terjesztő, igazi missziós buzgóságot,

tedd meg, hogy a bűnösök megtérésére szólító fatimai felhívásod valóra váljon és átformálja társadalmunk életét,

és Te, aki guadelupe-i kegyhelyedről közbenjársz a remény kontinensének népéért, áldd meg a földjüket és otthonaikat,

Amen.”

**A Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános
Konferenciájának megnyitó szentmiséje
az aparecidai kegytemplom előtti téren
2007. május 13-án, vasárnap 10 órakor (azaz 15 órakor)**

Kedves Püspök Testvéreim,
kedves Papok és Testvéreim az Úrban!

Nem találok szavakat afölötti örömöm kifejezésére, hogy veletek együtt ünnepelhetem ezt az ünnepi Eucharisziát a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciájának megnyitása alkalmából. Szívből jövő köszöntéssel fordulok mindnyájatokhoz, különösen Raymondo Damasceni Assis érsek úr felé, kinek megköszönöm az egész konferencia nevében hozzám intézett szavait, és ezen Általános Konferencia két bíboros elnöke felé. E kegyhelyről szeretettel és imádsággal teli gondolatom mindazokhoz száll, akik lelkileg egyesülnek velünk, különösen is a szerzetes közösségekhez, az egyesületekben és mozgalmakban elkötelezett fiatalokhoz, a családokhoz, továbbá a betegekhez és öregekhez is. Mindnyájatoknak mondom: „Kegyelem nektek és békesség Istentől, a mi Atyánktól és az Úr Jézus Krisztustól” (1Kor 1,3).

A Gondviselés különleges ajándékának látom, hogy ezt a szentmisét most és ezen a helyen mutatjuk be. Ami az időt illeti, a húsvéti időben járunk, a hatodik vasárnapon: közel van már a Pünkösd, és az Egyháznak most fokozottabban kell hívnia a Szentlelket. Ami a helyet illeti, az Aparecidai Szűzanya nemzeti kegyhelyén vagyunk, mely Brazília máriás szíve: Mária ebben a *Cönákulumban* fogad bennünket, s mint Anya és Mesternő segít, hogy egy szívvel, lélekkel és bizalommal imádkozzunk Istenhez. Ez a liturgikus ünneplés a legjobb alap az V. Konferenciához, mert az imádságot és az Eucharisziát, a szeretet szentségét teszi alappá. Ugyanis csak Krisztusnak a Szentlélek által kiárasztott szeretete tud ebből

az összejövetelekből hiteles egyházi eseményt formálni, a kegyelem óráját e kontinensnek és az egész világnak. Ma délután lehetőségem lesz arra, hogy érdemben szóljak konferenciátok kitűzött témájához. Most adjunk teret Isten szavának, melyet Mária példája szerint közösen fogadhatunk be nyitott és tanulékony szívvel, hogy a Szentlélek erejéből Krisztus újra „testet ölhessen” mai történelmünkben.

Az Apostolok Cselekedeteiből vett első olvasmány a jeruzsálemi zsinatról szól, mely azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy a pogányságból megtérteknek meg kell-e tartaniuk a mózesi törvényt. „Az apostolok és a presbiterek között” lefolyt vita (15,4–21) végén megszületett a döntés, melyet levélbe foglaltak, és megbízottakkal elküldték, hogy olvassák föl az antiochiai közösségnek (15,22–29). Az Apostolok Cselekedeteinek ezen sorai nagyon illenek ránk, akik szintén egyházi gyűlésre jöttünk össze. Fölbreszti bennünk az érzéket a közös döntés iránt azon nagy kérdésekben, melyekkel az Egyház útja során találkozunk, s melyeket az „apostoloknak” és a „presbitereknek” kell tisztázniuk a Szentlélek világosságával, aki, mint a mai evangélium mondja, emlékeztet Jézus Krisztus tanítására (vö. *Jn 14,26*), s így segíti a keresztény közösséget, hogy szeretetben járja a teljes igazságra vezető utat (vö. *Jn 16,13*). Az Egyház vezetői vitatkoznak és ütköztetik nézeteiket, de mindig a Szentlélekben és Krisztus szavának hallgatásával. Ezért állíthatják a végén: „Úgy határoztunk, a Szentlélek és mi...” (*ApCsel 15,28*).

Ez az a „módszer”, amellyel – kisebb összejöveteleken éppen úgy, mint a nagyokon – az Egyházban dolgozunk. És ez nem pusztán eljárás mód kérdése, hanem az Egyház – mely Krisztussal a Szentlélekben való egység misztériuma – természetének a tükröződése. Ez a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök Általános Konferenciái esetében, melyek közül az első 1955-ben Rio de Janeiróban ülésezett, boldog emlékű XII. Pius pápa különleges levelének küldésében nyilvánult

meg; a következőkön – a mostanit is beleértve – Róma püspöke elnökölt a megnyitókon. Mély elismeréssel gondolunk Isten szolgálóira, VI. Pálra és II. János Pálra, akik a medellíni, a pueblai és a Santo Domingo-i konferenciákra elhozták az egyetemes Egyház közelségének tanúságtételét a latin-amerikai egyháznak, mely arányait tekintve a katolikus közösség legnagyobb része.

„*A Szentlélek és mi*”. Ez az Egyház: *mi*, a hívő közösség, Isten népe, a vezetésre hivatott pásztoraival együtt; a Szentlélekkel együtt, aki az Atyának a Fiú, Jézus nevében elküldött *Lelke*, *Annak Lelke*, aki mindenkinél „nagyobb”, s aki Krisztus által, ki értünk „kicsivé” lett, adatott nekünk. A Paraklétosz Lélek az *Ad-vocatus*, a Védelmező és Vigasztaló. Ő az, aki bennünket Isten jelenlétében és az Ő igéjének hallgatásában éltet, szabadon a zűrzavartól és a félelemtől, szívünkben azzal a békével, melyet Jézus hagyott ránk, s amelyet a világ nem tud adni (vö. *Jn 14,26–27*). A Szentlélek kíséri az Egyházat a hosszú úton, mely Krisztus első eljövételétől második eljövételéig tart: „elmegyek és visszajövök hozzátok” (*Jn 14,26–28*), mondta Jézus apostolainak. Krisztus „elmenetele és visszajövele” közé esik az Egyház, az Ő testének az ideje; mindeddig 2000 év telt el belőle; beletartozik az a Kolumbusz óta eltelt öt évszázad is, melyben az Egyház jelen van Amerikában is, és árasztja a hívőkbe Krisztus életét a szentségek által és veti az evangélium jó magvát ebbe a földbe is, mely néhol harmincszoros, néhol hatvanszoros, máshol százszoros termést hozott. *Az Egyház ideje a Lélek ideje: Ő az a Mester*, aki neveli a *tanítványokat*: Ő teszi őket Jézus szerelmeseivé; neveli őket szavának hallgatására, arcának szemlélésére; átformálja őket a maga boldog Emberiségévé, mely lélekben szegény, szomorkodó, szelíd, igazságra éhes, irgalmas, tisztaszívű, békességszerző és üldözött az igazság miatt (vö. *Mt 5,3–10*). *Így a Szentlélek tevékenységének köszönhetően Jézus lesz az „Út”, melyen a tanítvány jár.* „Aki szeret engem, megtartja szavamat” – mondja Jézus a mai

evangélium elején. „A beszéd, melyet tőlem hallotok, nem az enyém, hanem az Atyáé, aki engem küldött” (*Jn 14,23–24*). Miként Jézus közvetíti az Atya szavait, úgy emlékezteti a Szentlélek az Egyházat Krisztus szavaira (*vö. 14,26*). És miként az Atya iránti szeretetből Jézus eledele az Atya akarata volt, úgy a mi Jézus iránti szeretetünk az Ő szavai iránti engedelmisségben mutatkozik meg. Jézusnak az Atya akarata iránti hűsége a Szentléleknek köszönhetően lesz a tanítványok sajátja, aki Isten szeretetét a szívükbe árasztja (*vö. Róm 5,5*).

Az Újszövetség *Krisztust* úgy mutatja be nekünk, mint az *Atya küldöttét*. Főként Szent János evangéliumában Jézus oly sokszor beszél önmagáról az Atyával való kapcsolatában, aki Őt a világba küldte. Így a mai evangéliumban is Jézus mondja: „A beszéd, melyet tőlem hallotok, nem az enyém, hanem az Atyáé, aki engem küldött” (*Jn 14,23–24*). Kedves Barátaim, ebben a percben arra kapunk fölszólítást, hogy tekintetünket szegezzük Őrá, mert az Egyház küldetése csak úgy létezik, mint Krisztus küldetésének a meghosszabbítása: „Amint az Atya küldött engem, úgy küldelek én is titeket” (*Jn 20,21*). És az evangélista nagyon szemléletesen hangsúlyozza, hogy ez a lépés a Szentlélekben történik: „Rájuk lehelt és mondta: »Vegyétek a Szentlelket...«” (*20,22*). *Krisztus küldetése a szerelemben* teljesedett be. Ő meggyújtotta a világban Isten szeretetének tüzét (*vö. Lk 12,49*). *A Szerelem az, amely életet ad*: ezért az Egyház azt a küldetést kapta, hogy terjessze a világban Krisztus szeretetét, hogy az embereknek és a népeknek „élete legyen és bőségesen legyen” (*Jn 10,10*). Nektek is, akik az Egyházat Latin-Amerikában képviselitek, ma újra átadhatom *Deus caritas est* enciklikámat, mellyel meg akartam mutatni mindazt, ami a keresztény üzenetben lényeges. Az Egyház *e Szerelem tanítványának és küldöttének* érzi magát: csak annyiban küldött, amennyiben tanítvány, azaz képes mindig hagyni, hogy megújuló csodálattal vonzza őt Isten, aki előbb szeretett és előbb szeret minket (*vö. Jn 4,10*). Az Egyház nem

űz prozelitizmust. Inkább „vonzás” által fejlődik: miként Krisztus a kereszttáldozatban tetőződő szerelmének erejével „vonz magához mindent”, úgy az Egyház abban a mértékben teljesíti küldetését, amennyire Krisztushoz kapcsolódva Urának szeretetével azonos lelküllettel végzi minden tevékenységét.

Kedves Testvérek! Íme, a fölbecsülhetetlen kincs, melytől oly gazdag a latin-amerikai kontinens. Íme, legdrágább öröksége: a *Szerelem-Istenbe* vetett hit, aki Jézus Krisztusban tárta fel a maga arcát. Ti hisztek a Szerelem-Istenben, ez a ti erőtök, mely legyőzi a világot, az örömötök, melyet senki nem tud elvenni tőletek, a békétek, melyet Krisztus keresztjével szerzett meg nektek! *Ez az a hit, mely Amerikából a „remény kontinensét” formálta.* Nem egy politikai ideológia, nem egy társadalmi mozgalom, nem egy gazdasági rendszer, hanem a Szerelem-Istenbe, a megtestesült, meghalt és föltámadott Jézus Krisztusba vetett hit a megbízható alapja ennek a reménynek, mely oly sok nagyszerű gyümölcsöt hozott az első evangelizáció idejétől napjainkig, miként ezt a szentek és boldogok serege bizonyítja, akiket a Szentlélek e kontinens minden részében támasztott. II. János Pál pápa meghívott titeket egy *új evangelizációra*, és ti az Ő megbízását a rátok jellemző nagylelkűséggel és elkötelezettséggel elfogadtátok. Én ezt erősítem meg bennetek, és ezen V. Konferencia szavaival mondom nektek: *legyetek hűséges tanítványok, hogy bátor és hatásos küldöttek lehessetek.*

A második olvasmány szemünk elé állította a *mennyei Jeruzsálem* csodálatos látomását. A kép ragyogóan szép, nincs benne semmi díszlet, hanem minden a szent város tökéletes harmóniáját alkotja. Az öreg János írja, hogy ez a város „az égből szállott alá, Istentől, Isten dicsőségétől ragyogott” (*Jel 20,10*). De Isten dicsősége a Szerelem; ezért a mennyei Jeruzsálem az egészen szent és dicsőséges, szeplő és ránc nélküli Egyház ikonja (*vö. Ef 5,27*), melynek belsejét

és minden részét a Szeretet-Isten jelenléte ragyogja be. „Menyasszonynak”, „a bárány menyasszonyának” hívják (*Jel 20,9*), mert benne teljeseedik be a nász előképe, mely kezdettől végigvonul az egész bibliai kinyilatkoztatáson. A Város–Menyasszony Istennek az emberekkel való teljes közösségének a hazája; benne nincs szükség sem templomra, sem külső fényforrásra, mert Isten és a bárány jelenléte maradandó benne és belülről világosítja meg.

Ennek a csodálatos ikonnak *eszkatologikus* értéke van: megmutatja annak a szépségnek a misztériumát, mely *már* most alkotja az Egyház formáját, ámbár *még nem* érte el a maga teljességét. Ez a mi vándorlásunk célja, a haza, mely vár ránk, s ahova vágyódunk. Az, hogy a hit szemével látjuk, szemléljük és vágyódunk oda, nem lehet indítéka annak, hogy kilépünk abból a történelmi valóságból, melyben az Egyház úgy él, hogy megosztja a kortárs emberiség – különösen a legszegényebbek és szenvedők – örömeit és reményeit, fájdalmait és félelmeit (vö. GS 1.). Ha a mennyei Jeruzsálem szépsége Isten dicsősége, azaz az Ő szerelme, akkor csak a szeretetben közeledhetünk feléje, és birtokolhatjuk már bizonyos mértékben. Aki szereti az Úr Jézust és megtartja az Ő szavát, az már ebben a világban megtapasztalja a Szentháromság egy Isten titokzatos jelenlétét, miként az evangéliumban hallottuk: „Eljövünk hozzá és lakóhelyet veszünk nála” (*Jn 14,23*). Ezért minden keresztény arra hivatott, hogy élő kő legyen Isten e csodálatos házában az emberek között. Milyen nagyszerű hivatás ez!

Egy olyan Egyház, melyet teljesen Krisztusnak, a szerelemből fölláldozott báránynak a szeretete éltet és mozgat, a mennyei Jeruzsálem történelmi képe, az Isten dicsőségétől ragyogó szent város elővételezése. Ez az Egyház *ellenállhatatlan missziós erő*t szabadít fel, ami nem más, mint *az életszentség ereje*. A Boldogságos Szűz nyerje el a latin-amerikai és karibi térség egyházának, hogy bőséges

erő töltse el a magasságból (vö. *Lk 24,49*), annak érdekében, hogy a kontinensen és az egész világban Krisztus szentségét tudja sugározni. Övé a dicsőség, az Atyával és a Szentlélekkel együtt a századok századain át. Amen.

**A Szentatya beszéde
a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök
V. Általános Konferenciájának első munkaülésén
az aparecidai kegyhely konferenciatermében
2007. május 13-án, vasárnap 16 órakor (azaz 21 órakor)**

Kedves Püspöktestvérek, szeretett Papok, Szerzetesek,
Szerzetesnők és Laikusok!

Más vallású Felekezetek kedves Megfigyelői!

Nagy öröm számomra, hogy ma itt lehetek veletek és megnyithatom a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciáját, melyet Brazília patrónájának, Aparecidai Miasszonyunknak kegytemploma közelében tartunk. Első szavaim a hála és a dicsőítés szavai legyenek Isten felé e kontinens népei keresztény hitének nagy ajándékáért.

Emellett szeretném kifejezni köszönetemet a CELAM elnökének, Santiago de Chile érsekének, Francisco Javier Errázuriz Ossa bíboros úrnak kedves szavaiért, melyeket ezen általános konferencia másik két Elnöke és összes részvevője nevében hozzám intézett.

1. A keresztény hit Latin-Amerikában

Több mint ötszáz éven át az Istenbe vetett hit élte ezen országok életét és kultúráját. E hit és a bennszülött népek találkozásából született e kontinens gazdag keresztény kultúrája, mely a művészetben, a muzsikában, az irodalomban és mindenekelőtt a vallásos hagyományokban s e népek életstílusában öltött testet, melyeket egy és ugyanaz a történelem és ugyanaz a hitvallás egyesített, olyannyira, hogy a kultúrák és nyelvek különbözősége ellenére nagy összhang alakult ki.

Napjainkban ugyanennek a hitnek sok kihívással kell szembenéznie, mert a társadalom harmonikus fejlődése és a kontinens népeinek katolikus identitása forog kockán. Ezért az V. Általános Konferencia erre a helyzetre készül reflektálni, annak érdekében, hogy segítse a keresztény hívőket hitük örömteli és következetes megélésében és annak tudatosításában, hogy Krisztus tanítványai és küldöttei, akiket Ő azért küld a világba, hogy hitünkről és szeretetünkről tanúságot tegyenek és azt hirdessék.

De mit jelentett a latin-amerikai és karibi országok számára a keresztény hit elfogadása? Azt jelentette, hogy megismerték és befogadták Krisztust; azt az Istent, akit őseik nem ismertek, de anélkül, hogy tudták volna, gazdag vallási hagyományaikban Őt keresték. Krisztus volt az az Üdvözítő, aki után csendesen vágyakoztak. Azt is jelentette, hogy a keresztség vizével megkapták az isteni életet, mely Isten fogadott fiaivá tette őket; megkapták a Szentlelket is, aki azért jött, hogy megtermékenyítse és megtisztítsa kultúrájukat, és gyümölcsözővé tegye azt a sok magot és hajtást, amit a megtestesült Ige vetett el bennük, s ezzel az evangélium útjai felé terelte őket. Jézus és az Ő evangéliumának hirdetése ugyanis soha nem hozta magával az elidegenítést a Kolumbusz előtti kultúráktól, és nem egy idegen kultúra ráerőltetése volt. Az igazi kultúrák nem zárkóznak magukba, nem is kövesednek meg a történelem egy adott pillanatában, hanem nyitottak, sőt keresik a találkozást más kultúrákkal, remélve, hogy azokkal dialogizálva elérhetik az egyetemességet, amennyiben más életformákkal és olyan elemekkel is találkoznak, melyekből kialakulhat az az új szintézis, melyben mindig tisztelik a különféle kifejezőmódok és a kultúra konkrét megvalósulásait.

Végző soron csak az igazság egyesít és az igazság bizonyítéka a szeretet. Ezért Krisztus – mivel Ő a

megtestesült Logosz, a „mindvégig való szeretet” – nem idegen egyetlen kultúrától és egyetlen személytől sem; épp ellenkezőleg, Ő az, akire a kultúrák szíve vágyakozik, mert megadja végső identitásukat, azáltal, hogy egyesíti az emberiséget, s ugyanakkor tiszteletben tartja a különbözőségek gazdagságát, lehetővé téve mindenki számára a növekedést az igaz humanizációban, a hiteles fejlődésben. Isten Igéje azáltal, hogy Jézus Krisztusban testté lett, történelemmé és kultúrává is lett.

A visszatérés utópiája, mely Krisztustól és az egyetemes Egyháztól elszakítva akarja föléleszteni a Kolumbusz előtti vallásokat, nem fejlődés, hanem visszafejlődés volna. Valójában egy a múltban lehorgonyzott történelmi pillanathoz való visszafordulás volna.

A benszülött népek bölcsessége szerencsésen rávezette őket a saját kultúráik és a misszionáriusok által nekik fölkínált keresztény hit közötti szintézisre. Ebből született meg a mély és gazdag népi vallásosság, melyben megjelenik a latin-amerikai népek lelke:

- szeretet a szenvedő Krisztus, az együttérző, megbocsátó és megengesztelődő Isten iránt, aki annyira szeret bennünket, hogy önmagát adta értünk;
- szeretet az Eucharishtiában jelenlévő Úr, a megtestesült Isten iránt, aki meghalt és föltámadott, hogy az élet kenyere legyen;
- a szegényekhez és a szenvedőkhöz közeli Isten;
- mélységes áhítat a Guadalupei, az Aparecidai Szűzanya, s a különféle nemzeti és helyi elnevezésekkel megtisztelt Boldogságos Szűz iránt. Amikor a Guadalupei Szűzanya megjelent az indián Szent Juan Diegónak, ezeket a jelentőségteljes szavakat mondta neki: *„Nem én vagyok a te Anyád? Nem vagy az én árnyékom és tekintetem alatt? Nem én vagyok a te örököd forrása? Nem vagy-e az én köpenyem*

oltalma alatt és az én karjaiban?” (Nican Mopohua, 118–119. p.)

Ez a vallásosság fejeződik ki a szentek iránti tiszteletben és a védőszentek ünnepein, a pápa és a többi lelkipásztor iránti szeretetben, az egyetemes Egyház mint Isten nagy családja iránti szeretetben, mely soha nem hagyhatja és nem is hagyja nyomorúságukban a gyermekeit. Ezekből áll össze a népi vallásosság nagy mozaikja, mely a katolikus Egyház drága kincse Latin-Amerikában, s melyet oltalmazni, támogatni, s amikor szükséges, tisztítani is kell.

2. A korábbi konferenciák folytatása

Ez az V. Általános Konferencia szervesen folytatja az előző négy Konferenciát, melyeket Rio de Janeiróban, Medellínben, Pueblában és Santo Domingóban tartottak. Ugyanattól a lelkülettől vezérelve a Pásztorok most új lendületet akarnak adni az evangelizációnak, hogy ezek a népek tovább növekedjenek és érlelődjenek a hitükben, és így életükkel a világ világossága és Jézus Krisztus tanúi legyenek.

A Santo Domingóban tartott IV. Általános Konferencia óta a társadalomban sok minden megváltozott. A gyermekei örömeiben és bánataiban, reményeiben és munkájában részesedő Egyház mellettük akar lenni e sok kihívással terhes időszakban is, hogy mindig reményt és bátorságot öntsön beléjük (vö. GS 1).

A mai világban jelen van a globalizáció, mint planetáris méretű kapcsolatok szövevénye. Jóllehet bizonyos szempontokból nyereség a nagy emberi családnak és az egységre törekvésnek egy jele, mindazonáltal kétségtelenül magával hozza a nagy monopóliumoknak és annak a kockázatát, hogy a legfőbb érték a nyereség lesz. Miként az

emberi cselekvés minden területén, a globalizációban is az etikának kell irányítania azáltal, hogy mindent az Isten képére és hasonlatosságára teremtett emberi személy szolgálatába állít.

Latin-Amerikában és a Karib térségben, miként más régiókban is, megfigyelhető az elmozdulás a demokrácia irányába, ám bár aggodalomra adnak okot bizonyos – már túlhaladottnak vélt – ideológiáknak alárendelt vagy merőben tekintélyi kormányzási formák, melyek nem felelnek meg az ember és a társadalom keresztény szemléletének, ahogyan azt az Egyház szociális tanítása tanítja. Másik változatban bizonyos latin-amerikai országok liberális gazdaságának tekintettel kellene lennie a méltányosságra, mert folyamatosan növekszik a társadalom azon csoportjainak száma, melyeket a rendkívüli szegénység egyre inkább elnyom vagy megfoszt természetes javaitól.

Latin-Amerika egyházi közösségeiben figyelemre méltó sok laikus férfi és nő hitbeli érettsége, akik odaadóan szolgálják az Urat, s velük együtt sok nagylelkű katekéta, fiatalok, új egyházi mozgalmak és az Istennek szentelt élet új intézményeinek jelenléte. Alapvetően fontosnak bizonyulnak a nevelő, kiegészítő és befogadó katolikus intézmények. Igaz, hogy a társadalom egészében a keresztény élet és a katolikus Egyház életében való részvétel bizonyos gyengülése figyelhető meg, melynek oka a szekularizmus (elvilágiasodás), a hedonizmus, az indifferentizmus (vallási közöny) és számos szekta, animista vallások és új álvallások prozelitizmusa (lélek vadászata).

Mindez egy új helyzetet jelent, melyet most itt, Aparecidában elemezni fognak. Az új és nehéz döntések előtt a hívők ettől az V. konferenciától Krisztusba, a mi egyetlen Mesterünkbe és Üdvözítőnkbe – aki egyedülálló módon nyilatkoztatta ki számunkra az Atyaistennek minden emberre irányuló végtelen szeretetét – vetett hitük megújulását és újjáéledését

remélik. E kiindulópontból új utak és találékony lelkipásztori tervek indulhatnak, melyek alkalmasak arra, hogy erős reményt oltsanak a lelkekbe, s így örömmel és felelősen éljék a hitet, és sugározzák tovább a környezetükben.

3. Tanítványok és küldöttek

Ezen általános konferenciának a témája: „Jézus Krisztus tanítványai és küldöttei, hogy Őbenne népeinknek élete legyen”. Az Egyház nagy feladata, hogy őrizze és táplálja Isten népének hitét, és e kontinens híveit is emlékeztesse: keresztségük alapján arra hivatottak, hogy Jézus Krisztus tanítványai és küldöttei legyenek. Ez magában foglalja azt, hogy követni kell Őt, bensőséges közösségben kell vele élni, utánozni kell az Ő példáját és tanúságot kell róla tenni. Mint az apostolok, úgy minden megkeresztelt ember is megkapja Krisztustól a küldetés parancsát: „Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözülni.” (*Mk 16, 15.*) Jézus Krisztus tanítványának és küldöttének lenni és keresni „Őbenne” az életet, föltételezi, hogy az ember mélységesen Őbenne gyökerezik.

Mit ad nekünk valójában Krisztus? Miért akarunk Krisztus tanítványai lenni? A válasz: mert reméljük, hogy a vele való közösségben megtaláljuk az életet, azt az életet, mely valóban méltó erre a névre, és ezért szeretnénk megismertetni őt másokkal is, közölni szeretnénk az ajándékot, amit Őbenne megtaláltunk. De valóban így van? Valóban meg vagyunk arról győződve, hogy Krisztus az út, az igazság és az élet?

A Krisztusba vetett hit és az „Őbenne” való élet elsőbbségét nézve – amint ez ezen V. konferencia címében is megfogalmazódott – egy másik kérdés is fölmerülhet. Vajon ez az elsőbbség véletlenül nem menekülés-e a bensőség, a vallási individualizmus felé, nem a világ és Latin-Amerika

nagy gazdasági, szociális és politikai problémáinak cserbenhagyása-e, nem menekülés-e a valóságból egy spirituális világba?

Első lépésként e kérdésre egy újabb kérdéssel válaszolhatunk: Mi ez a „valóság”? Mit jelent valósnak lenni? Csak az anyagi javak, a szociális, gazdasági és politikai problémák „valóságok”? Éppen ebben rejlik a legutóbbi évszázad uralkodó szellemi irányzatainak nagy tévedése, romboló tévedése, amint ezt mind a marxista, mind a kapitalista rendszerek következményei bizonyítják. Meghamisítják a valóság fogalmát azzal, hogy elszakítják Istentől, a mindent megalapozó és ezáltal döntő valóságtól. Aki kizárja a horizontjából Istent, meghamisítja a „valóság” fogalmát, s ennek következtében csak tévutakra és pusztító programokra juthat.

Az első alapvető állítás tehát a következő: csak az ismeri a valóságot, aki elismeri Istent, és csak Ő adhat választ megfelelő és valóban emberi módon a valóságra. E tétel igazsága nyilvánvaló mindazon rendszerek csődje láttán, melyek zárójelbe teszik Istent.

De mindjárt fölvetődik egy másik kérdés: Ki ismeri Istent? Hogyan ismerhetjük meg Őt? Most nem bocsátkozhatunk bonyolult vitába ezen alapvető kérdéssel. A keresztény ember számára a válasz magva egyszerű: egyedül Isten ismeri Istent, egyedül a Fiú, aki Isten az Istentől, igaz Isten, ismeri Őt. És Ő, „aki az Atya ölén van, Ő maga nyilatkoztatta ki” (*Jn 1,18*). Innen fakad Krisztus egyetlen és helyettesíthetetlen jelentősége számunkra, az emberiség számára. Ha nem ismerjük Krisztusban és Krisztussal Istent, az egész valóság megfejthetetlen rejtvénné változik; többé nincs út, s mert nincs számunkra út, nincs sem élet, sem igazság számunkra.

Isten a mindent megalapozó valóság, de nem egy csupán elgondolt, vagy föltételezett Isten, hanem az emberarcú Isten; a velünk lévő Isten, a keresztig elmenő szeretet Istene. Amikor a tanítvány elérkezik Krisztusnak ehhez a „mindvégig” tartó szeretetéhez, nem tud mást válaszolni rá, mint hasonló szeretettel ezt: „Követlek téged, bárhova mégy” (Lk 9,57).

Egy másik kérdést is föltehetünk magunknak: mit ad nekünk az ebbe az Istenbe vetett hit? Az első válasz: családot ad, Isten egyetemes családját a katolikus Egyházban. A hit megszabadít az én elszigetelődésétől, mert közösségbe visz: az Istennel való találkozás lényege szerint találkozás a testvérekkel; az összehívás, az egységesítés, a másik ember és a többiek iránti felelősség aktusa. Ebben az értelemben a szegények iránti kiemelt érdeklődés benne foglaltatik az abban az Istenbe vetett krisztologikus hitben, aki értünk szegény lett, hogy bennünket a szegénységével gazdaggá tegyen.

De mielőtt még szembesülnénk azzal, amit az emberré lett Istenbe vetett hit realizmusa hoz magával, el kell mélyítenünk a kérdést: hogyan lehet valóságosan megismerni Krisztust, hogy követhessük és vele élhessünk, hogy megtaláljuk az életet Őbenne és közölni tudjuk ezt az életet másokkal, a társadalommal és a világgal? Krisztus mindenekelőtt Isten Szava által ismerteti meg magát velünk személyében, életében és tanításában. Annak az új időszaknak a kezdetén, melyet Latin-Amerika és a Karib térség missziós Egyháza ezen Aparecidai V. Általános Konferenciából kiindulva most akar megkezdeni, elengedhetetlen föltétel Isten Szavának elmélyült megismerése.

Ezért a népet nevelni kell Isten Szavának olvasására és elmélkedésére, hogy lelki táplálékká váljon és a hívők saját tapasztalatukból lássák be, hogy Jézus szavai lélek és élet

(vö. *Jn 6,63*). Máskülönben hogyan lehetne hirdetni egy üzenetet, melynek tartalmát és lelkiességét alaposan nem ismerik? Missziós elkötelezettségünket és egész életünket Isten Szavának sziklájára kell alapoznunk. Ezért bátorítom a lelkipásztorokat, hogy fokozott erőfeszítéseket tegyenek Isten Szavának megismertetéséért.

Isten népének Krisztus misztériumába való bevezetéséhez nagy eszköz a katekézis, melyben egyszerű és lényegre törő formában adják tovább Krisztus üzenetét. Ezért fokozni kell a katekézist és a hitoktatást mind a kicsinyek, mind a fiatalok, mind a felnőttek körében. A hitre adott érett reflexió megvilágítja az élet útját, és erőt ad ahhoz, hogy Krisztus tanúi lehessünk. Ehhez nagyon jó eszközök állnak már rendelkezésre, például a *Katolikus Egyház Katekizmusa* és annak rövid formája, a *Katolikus Egyház Katekizmusának Kompendiuma*.

Ezen a téren nem szabad a homíliákra, előadásokra, biblikus vagy teológiai kurzusokra szorítkoznunk, hanem igénybe kell vennünk a tömegtájékoztató eszközöket is: a sajtót, rádiót, televíziót, az internetet és más egyéb rendszereket, hogy hatékonyan közöljük Krisztus üzenetét sok emberrel.

Miközben erőfeszítéseket teszünk arra, hogy megismertessük Krisztus üzenetét és a saját életünk vezérlőjévé tegyük, emlékeznünk kell rá, hogy az evangelizáció mindig együtt bontakozott ki az emberi haladással és a hiteles keresztény felszabadítással. „Az isten- és felebaráti szeretet összeolvad: a legkisebbekben magával Jézussal és Jézusban Istennel találkozunk” (*Deus caritas est* enciklika, 15. p.). Ugyanezen okból szükség lesz szociális katekézisre és megfelelő nevelésre az Egyház szociális tanítása alapján, melyhez nagyon hasznos eszköz *Az Egyház Szociális Tanításának Kompendiuma*. A keresztény élet nem csupán a személyes, hanem a szociális és politikai erényekben is megmutatkozik.

A tanítvány, aki így Isten Szavának sziklájára van alapozva, érzi a késztetést, hogy az üdvösség örömhírét elvigye a testvéreinek. A tanítványság és a küldetés olyan, mint egy érem két oldala: amikor a tanítvány megszerette Krisztust, nem mellőzheti, hogy hirdesse a világnak: egyedül Ő üdvözít minket (*ApCsel 4,12 ?*). A tanítvány ugyanis tudja, hogy Krisztus nélkül nincs világosság, nincs remény, nincs szeretet és nincs jövő.

4. „Hogy Őbenne életük legyen”

A latin-amerikai és karibi népeknek joga van ahhoz a teljes élethez, mely Isten fiainak a sajátja, néhány emberibb föltétellel együtt: megszabadulva az éhség fenyegetéseitől és az erőszak minden formájától. E népek Pásztorainak elő kell segíteniük az élet olyan kultúráját, mely – miként elődöm, VI. Pál pápa mondotta – lehetővé teszi „az átlépést a nyomorból a szükséges dolgok birtoklásához, a kultúra megszerzéséhez... a közjóért való együttműködéshez ... , egészen az ember részéről a legfőbb értékek és Isten elismeréséig, aki ezen értékeknek forrása és célja” (*Populorum progressio*, 21).

Ebben az összefüggésben szívesen emlékezem a *Populorum progressio* enciklikára, melynek ebben az évben van a 40. évfordulója. E pápai dokumentum világossá teszi, hogy az igazi fejlődésnek integrálisnak kell lennie, azaz az egész ember és az összes emberek támogatására kell irányulnia (vö. 14. p.), és mindenkit arra hív, hogy szüntessék meg a súlyos szociális egyenlőtlenségeket és a rendkívüli különbségeket a javakhoz való hozzáférésben. E népek mindenekelőtt annak az életnek a teljességére vágnak, melyet Krisztus hozott el nekünk: „Én azért jöttem, hogy életük legyen és bőségben legyen” (*Jn 10,10*). Ezzel az isteni étellel együtt kibontakozik az emberi lét teljessége is, mind személyes, családi és szociális, mind kulturális dimenzióiban.

A tanítványt nevelve és a küldöttet nagy feladata teljesítésében támogatva az Egyház a Szó kenyere mellett föl kínálja az Eucharisztia kenyerét is. Ebből a szempontból indít és megvilágosít bennünket az emmauszi tanítványok evangéliumi története. Amikor ezek asztalhoz ülnek és fogadják Jézus Krisztustól a megáldott és megtört kenyeret, megnyílik a szemük, föl ismerik a Föltámadottat, érzik a szívükben, hogy mindaz, amit mondott és tett, igaz, s hogy a világ megváltása már megkezdődött. Minden vasárnap és minden szentmise személyes találkozás Krisztussal. Amikor hallgatjuk az isteni Szót, a szív lángol, mert Ő az, aki beszél és magyaráz. Amikor a szentmisében megtöri a kenyeret, Ő az, akit személyesen fogadunk. Az Eucharisztia mellőzhetetlen táplálék Krisztus tanítványának és küldöttének élete számára.

A vasárnapi szentmise a keresztény élet középpontja

Ebből következik, hogy a lelkipásztori programokban elsőbbséget kell biztosítani a vasárnapi szentmise értékelésének. Buzdítanunk kell a keresztényeket, hogy tevékenyen vegyenek benne részt, ha lehet, családotól. A szülők jelenléte gyermekeikkel a vasárnapi szentmisén a hit továbbadásának hatékony pedagógiája, és szoros kötelék, mely megőrzi egységüket. Az Egyház életében a vasárnap a közösség és a föltámadott Úr találkozásának kiváltságos mozzanata.

A keresztényeknek meg kell tapasztalniuk, hogy nem egy régi történeti személyiséget követnek, hanem az élő Krisztust, aki ma és az ő életük órájában jelen van. Ő az Élő, aki velünk együtt járja az utat, kinyilatkoztatja az események, a fájdalom és a halál, a vidámság és az ünnep értelmét, eljön otthonainkba, és velünk marad azáltal, hogy táplál az életet adó kenyérrel. Ezért a vasárnapi Eucharisztia ünneplésének kell lennie a keresztény élet középpontjának.

A Krisztussal való találkozás az Eucharishtiában fölébreszti az evangelizáció iránti elkötelezettséget és szolidaritásra készítet; erős vágyat ébreszt a keresztény emberben arra, hogy hirdesse az evangéliumot és tanúskodjon róla a társadalomban, azért, hogy az igazságosabb és emberibb legyen. Az Eucharishtiából az évszázadok folyamán a szeretetnek, a mások nehézségeiben való részvételnek, a szeretetnek és az igazságosságnak mérhetetlen gazdagsága sarjadt. Csak az Eucharishtiából fog kisarjadni a szeretet civilizációja, mely át fogja formálni Latin-Amerikát és a Karib térséget, úgy, hogy ne csak a Remény Kontinense, hanem a Szeretet Kontinense is legyenek!

A szociális és politikai problémák

Ehhez a ponthoz érkezve föltehetjük a kérdést: hogyan járulhat hozzá az Egyház az égető szociális és politikai problémák megoldásához, s hogyan válaszolhat a szegénység és a nyomor nagy kihívására? Latin-Amerika és a Karib térség problémái – mint az egész mai világé – bonyolultak és összetettek, és nem lehet általános programokkal megoldani őket. Kétségtelenül mindannyiunkat érint az alapvető kérdés, hogy a Krisztusba vetett hittel megvilágosított Egyháznak miként kell válaszolnia e kihívásokra. Ebben az összefüggésben elkerülhetetlen, hogy a struktúrák, mindenekelőtt az igazságtalanságot okozó struktúrák problémájáról szóljunk. Valójában az igazságos struktúrák olyan föltétel, mely nélkül lehetetlen az igazságos rend a társadalomban. De hogyan születnek igazságos struktúrák? És hogyan működnek? Mind a kapitalizmus, mind a marxizmus azt ígérte, hogy megtalálja az utat az igazságos struktúrák megteremtéséhez, és azt állították, hogy ha ezeket egyszer fölállították, maguktól működnek tovább; azt állították, hogy ehhez nem csupán a struktúrákat megelőző egyéni erkölcsiségre nincs szükségük, de közös erkölcsiséget ígértek. És ez az ideologikus ígéret hamisnak bizonyult. Ezt a tények tették nyilvánvalóvá. A marxista rendszer, ahol csak

kormányra jutott, nemcsak a gazdasági és ökológiai romlás szomorú örökségét hagyta hátra, hanem a lelkek fájdalmas elnyomását is. És ugyanezt látjuk Nyugaton is, ahol állandóan növekszik a szakadék a szegények és gazdagok között, és a drogokkal, az alkohollal és a boldogság álnok ígéretésével nyugtalanító módon rombolják a személy méltóságát.

Miként mondtam, az igazságos struktúrák az igazságos társadalom elengedhetetlen föltétele. De nem jönnek létre és nem is működnek akkor, ha nincs meg a társadalom erkölcsi egyetértése az alapvető értékekre és arra vonatkozóan, hogy ezeket az értékeket csak lemondásokkal – olykor a személyes érdekekkel szemben – kell megélni.

Ahol Isten – Jézus Krisztus emberarcú Istene – nincs jelen, ezek az értékek nem tudnak megmutatkozni teljes erejükkel, és nem jön létre a rájuk vonatkozó egyetértés. Nem azt akarom mondani, hogy a nem hívők nem élhetnek emelkedett és példás életet; csak azt mondom, hogy egy olyan társadalom, amelyben Isten nincs jelen, nem találja meg a szükséges egyetértést az alapvető erkölcsi értékekre vonatkozóan, sem az erőt, hogy ezen értékek mintája szerint éljen, akár a saját érdekei ellenére is.

Másrészt az igazságos struktúrákat az alapvető értékek fényénél kell megkeresni és kidolgozni teljes politikai, gazdasági, szociális elkötelezettséggel. Ezek a *recta ratio*, ‘a helyesen gondolkodó ész’ kérdései, és nem ideológiákból vagy azok ígéreteiből származnak. Minden bizonnyal létezik a politikai tapasztalatoknak és a szociális és gazdasági problémákra vonatkozó ismereteknek egy olyan tárháza, melyek nyilvánvalóan megmutatják egy igazságos állam alapelemeit és azokat az utakat, melyeket el kell kerülni. De különböző kulturális és politikai helyzetekben és a világtörténelem és a technológia folyamatos változásai közepette racionális módon kell keresni a megfelelő

válaszokat, s kell megteremteni – elengedhetetlen elköteleződésekkel – az egyetértést a megszilárdítandó struktúrákra vonatkozóan.

Ez a politikai munka nem tartozik közvetlenül az Egyház illetékességi körébe. Egyfajta egészséges laicitás tiszteletben tartása – beleértve a politikai álláspontok sokféleségét is – lényeges elem a keresztény hagyományban. Ha az Egyház elkezdene átalakulni közvetlen politikai szereplővé, már nem szolgálná a szegények és az igazságosság javát, hanem ártana nekik, mert elveszítené függetlenségét és erkölcsi tekintélyét azáltal, hogy egyetlen politikai úttal és részleges álláspontok egyikével azonosulna. Az Egyház az igazságosság és a szegények szószólója, éppen azért, mert nem azonosul a politikákkal, sem pártérdekekkel. Csak ilyen függetlenül taníthatja a nagy kritériumokat és a romolhatatlan értékeket, irányíthatja a lelkiismereteket és ajánlhat föl olyan életmintát, mely meghaladja a politika kereteit. Az Egyház alapvető hivatása ebben a vonatkozásban az, hogy formálja a lelkiismereteket, az igazságosság és az igazság szószólója legyen, s egyéni és politikai erényekre neveljen. És a laikus katolikusoknak tudatában kell lenniük közéleti felelősségüknek; jelen kell lenniük a szükséges egyetértés kialakításában és az igazságtalanságok elleni tiltakozásban.

Az igazságos struktúrákat soha nem lehet véglegesen kialakítani; a történelem állandó fejlődése miatt mindig meg kell újítani és naprakésszé kell őket formálni; mindig olyan politikai és emberi éthosz irányítása alatt kell állniuk, melynek jelenlétéért és hatékonyságáért állandóan fáradozni kell. Más szavakkal: Isten jelenléte, az Isten megtestesült Fiával való barátság és az Ő Szavának világossága mindig alapvető feltételek ahhoz, hogy az igazságosság és a szeretet jelenlévő és hatékony lehessen társadalmainkban.

Tekintettel arra, hogy megkereszteltek által lakott kontinensről van szó, a politika, a kommunikáció és az

egyetemek területén csökkenteni kellene az erős személyiségű és nagylelkűen odaadó, valóban etikai és vallási meggyőződésű szerint élő katolikus vezetők hangjának és kezdeményezéseinek jelentős hiányát. Az egyházi mozgalmaknak itt nagy terük van arra, hogy emlékeztessék a laikusokat felelősségükre és küldetésükre, hogy az evangélium világosságát bevigyék a közéletbe, a kultúrába, a gazdaságba és a politikába.

5. Más, elsőbbséget igénylő területek

Hogy e földrész rátok bízott Egyházának megújulását meg tudjátok valósítani, szeretném föl hívni a figyelmet néhány területre, melyeket elsődlegesnek látok ebben az új időszakban.

A család

A család, „az emberiség öröksége”, a latin-amerikai országok egyik legjelentősebb kincse. A család korábban is, ma is a hit iskolája, az emberi és polgári erények gyakorlótere, otthon, ahol megszületik az emberi élet, fészek, ahova nagylelkűen és felelősen fogadják. Kétségtelenül ma nehéz helyzeteket szenved, melyeket a szekularizmus és az etikai relativizmus, a belső és külső vándorlás különféle folyamatai, a szegénység, a szociális bizonytalanság és a házasságellenes – a fogamzásgátlásnak és abortusznak kedvező, s ezzel a népek jövőjét veszélyeztető – polgári törvényhozás okoz.

Latin-Amerika bizonyos családjaiban sajnálatos módon még él egy olyan patriarkális szemlélet, mely nem tud a kereszténység újdonságáról, tudniillik a férfi és a nő egyenlő méltóságáról és felelősségéről, melyet a kereszténység hirdet és elismer.

A család a személyes boldogság és a gyermekek nevelése szempontjából mással nem helyettesíthető. Azok az

édesanyák, akik teljesen gyermekeik nevelésének és a család szolgálatának akarják magukat szentelni, meg kell hogy kapják a szükséges feltételeket, hogy ezt megtehessék, s ezért joguk van ahhoz, hogy számíthassanak az állam támogatására. Az anya szerepe ugyanis alapvető a társadalom jövője szempontjából.

Az édesapának kötelessége, hogy valóban atya legyen, aki gyakorolja mellőzhetetlen felelősségét és az együttműködést gyermekeik nevelésében. A gyermekeknek egészséges növekedésük érdekében joguk van ahhoz, hogy apjuk és anyjuk legyen, akik törődnek velük és kísérik őket életük beteljesedése felé. Intenzív és életszerű családi lelkipásztorkodásra van tehát szükség. Feltétlenül segíteni kell olyan családpolitikai törvények megalkotását, melyek megfelelnek a család mint helyettesíthetetlen szociális alany jogainak. A család része a népek és az egész emberiség közjavának.

A papok

A tanítványságnak és a küldetésnek fő képviselői azok, akik arra kaptak meghívást, hogy „Jézussal legyenek s küldetést kapjanak a prédikálásra” (vö. *Mk 3,14*), azaz a papok. Mindenkit megelőző atyai gondoskodásban kell részesülniük a püspökük részéről, mert ők Isten népében a keresztény élet hiteles megújításának elsőszámú munkásai. Atyai szeretettel szeretnék szólni hozzájuk, kívánva, hogy „az Úr legyen örökségük és kelyhük osztályrésze” (vö. *Zsolt 16,5*). Ha a pap életének Isten az alapja és a középpontja, akkor megtapasztalja hivatásának örömét és termékenységét. A papnak elsősorban „Isten emberének” kell lennie (*1Tim 6,11*), aki közvetlenül ismeri Istent, mély, személyes barátságban van Jézussal és megosztja másokkal Krisztus érzületét (vö. *Fil 2,5*). Csak így lesz képes a pap arra, hogy az embereket elvezesse a Jézus Krisztusban megtestesült Istenhez, és az Ő szeretetének megjelenítője legyen. Hogy

magasztos feladatát teljesíteni tudja, a pap lelki struktúrájának szilárdnak kell lennie, és egész életét a hitnek, a reménynek és a szeretetnek kell áthatnia. Jézushoz hasonlóan olyan embernek kell lennie, aki az imádságban Isten arcát és akaratát keresi, s ugyanakkor törődik saját kulturális és szellemi felkészültségével is.

Kedves papok, aki e kontinensen születtetek, és ti is, akik misszionáriusként jöttetek ide dolgozni, a Pápa veletek van lelkipásztori munkátokban, azt kívánja, hogy öröm és remény töltsön el benneteket, és imádkozik értetek.

Szerzetesek, szerzetesnők és Istennek szentelt laikusok

Hozzátok is szólni szeretnék, szerzetesek, szerzetesnők és Istennek szentelt laikus férfiak és nők. A latin-amerikai és karibi társadalmaknak szüksége van a ti tanúságtételekre: egy olyan világban, mely sokszor mindenekelőtt a jólétet s a gazdagságot és az élvezeteket tekinti az élet céljának, és az Isten által teremtett ember igazsága helyett a szabadságot magasztalja, ti vagytok a tanúi annak, hogy van egy másik értelmes életforma. Emlékeztessétek testvéreiteket arra, hogy Isten országa már elérkezett; hogy lehetséges igazságosság és igazság, ha megnyílunk Atyánk, az Isten, Testvérünk és Urunk, Krisztus, és Vigasztalónk, a Szentlélek szeretetteljes jelenléte felé. Alapítótok karizmájának megfelelően nagylelkűen és hőiesen kell folytatnotok munkátokat, hogy a társadalomban a szeretet, az igazságosság, a jóság, a szolgálat és a szolidaritás uralkodjék. Mélységes örömmel öleljétek magatokhoz Istennek szentelt állapototokat, mely számotokra a megszentelődés, testvéreitek számára pedig a megváltás eszköze.

Latin-Amerika egyháza köszönetet mond nektek azért a nagy munkáért, amit az évszázadok folyamán végeztetek Krisztus evangéliumáért testvéreitek, főként a szegények és a hátrányos helyzetűek javára. Arra hívlak benneteket, hogy

mindig működjeteK együtt a püspökökkel, és egységben dolgozzatok velük, akik felelősek a lelkipásztori tevékenységért. Az egyházi tekintély iránti őszinte engedelmességre is buzdítalak titeket. Ne legyen más célotok, csak az életszentség, amint ezt alapítóitoktól tanultátok.

Laikusok

Ebben az órában, amikor e kontinens Egyháza teljesen missziós hivatásának szenteli magát, megemlékezem a laikusokról, akik szintén az Egyház tagjai, annak a közösségnek a tagjai, melyet Krisztus által azért hívott össze, hogy tanúságot tegyen az egész világ előtt. Minden megkeresztelt férfinak és nőnek tudatosítania kell, hogy Isten népe általános papsága révén hasonlóná vált a Pap, Próféta és Pásztor Krisztushoz. Pásztoraikkal közösségben lelkesedéssel és bátran érezzék felelősnek magukat az evangélium kritériumai szerinti társadalom építésében.

Ti, laikus hívők, sokan tartoztok olyan egyházi mozgalmakhoz, melyekben a mai társadalomban és Egyházban a Szentlélek sokféle jelenlétének és megszentelő tevékenységének jeleit láthatjuk. Ti arra vagytok hivatva, hogy a világ előtt tanúskodjatok Jézus Krisztusról, és Isten szeretetének kovásza legyetek a többiek között.

A fiatalok és a hivatásgondozás

Latin-Amerikában a népesség nagyobbik részét fiatalok alkotják. Ezzel kapcsolatban emlékeztetnünk kell őket: az ő hivatásuk, hogy Krisztus barátai, tanítványai legyenek. A fiatalok nem az áldozattól, hanem az értelmetlen élettől félnek. Érzékenyek Krisztus meghívására, aki a követésére hívja őket. Mint papok, szerzetesek és szerzetesnők, vagy mint édesanyák és édesapák válaszolhatnak erre a hívásra, akik minden idejüket, minden képességüket és egész életüket

testvéreik szolgálatára szentelik. A fiatalok úgy tekintsék az életet, mint folyamatos fölfedezést, ne engedjék megteveszteni magukat divatoktól és különféle felfogásoktól, hanem mélyreható kíváncsisággal haladjanak előre az élet értelmének, a teremtő Atyaisten és az Ő Fia, a mi Megváltónk misztériumának megismerésében. Legyenek elkötelezettek a világ állandó evangéliumi megújítására is. Még inkább legyenek ellenállók a közvetlen boldogság könnyed ábrándképeivel, s a drogok, az élvezetek és az alkohol megtevesztő paradicsomával szemben éppúgy, mint az erőszak minden formájával szemben.

6. „Maradj velünk”

Ezen V. Általános Konferencia munkája arra indít minket, hogy magunkévá tegyük az emmauszi tanítványok kérését: „Maradj velünk, mert már esteledik és lemenőben van a nap” (*Lk 24,29*).

Maradj velünk, Urunk, kísérj bennünket, bár nem mindig tudtunk fölismerni téged. Maradj velünk, mert növekednek körülöttünk az árnyak, és te vagy a Világosság; a szívünkben fölébredt a bizonytalanság, lobbantsd lánggra a Húsvét bizonyosságával. Elfáradtunk az úton, de Te erősíts minket a kenyértöréssel, hogy hirdethessük a testvéreinknek: Te valóban föltámadtál és ránk bíztad a küldetést, hogy föltámadásod tanúi legyünk.

Maradj velünk, Urunk, amikor katolikus hitünk körül a kételkedés, a fáradtság és a nehézségek felhői gomolyognak: Te, aki maga az Igazság vagy, mint az Atya kinyilatkoztatója világosítsd meg elménket a te szavaddal; segíts, hogy érezhessük a benne való hit szépségét.

Maradj meg családjainkban, világosítsd meg őket kétségeik közepette, támogasd nehézségeikben, vigasztald szenvedésükben és mindennapi fáradtságukban, amikor

gyülekeznek körülöttük az egységüket és természetes identitásukat fenyegető árnyak. Te, aki az élet vagy, maradj otthonainkban, hogy azok továbbra is fészkek lehessenek, ahol megszületik az emberi élet, ahol elfogadják egymást, s szeretik és tisztelik az életet fogantatásától természetes végéig.

Maradj, Urunk, azokkal, akik társadalmainkban a leginkább sebezhetőek; maradj a szegényekkel és a megalázottakkal, a bennszülöttekkel és az Afrikából származottakkal, akik nem mindig találtak teret és alkalmat arra, hogy megmutathassák kultúrájuk gazdagságát és identitásuk bölcsességét.

Maradj, Urunk, gyermekeinkkel és fiataljainkkal, akik kontinensünk reménysége és gazdagsága, oltalmazd őket az ártatlanságukat és törvényes reményeiket fenyegető sok veszedelemtől. Ó, Jó Pásztor, maradj öregjeinkkel és a betegeinkkel. Erősíts mindenkit a hitben, hogy tanítványaid és küldötteid legyenek!

Befejezés

Ittlétem végén szeretném segítségül hívni Isten Anyjának és az Egyház Anyjának oltalmát személyetekre és egész Latin-Amerikára és a Karibi térségre. Egész különlegesen kérem a Szűzanyát mint Guadalupe Nagyasszonyát, Amerika Patrónáját és Aparecida Nagyasszonyát, Brazília Patrónáját, hogy álljon mellettetek csodálatos és fárasztó lelkipásztori munkátokban. Reá bízom Isten népét a harmadik keresztény évezred ezen időszakában. Kérem, hogy ő vezesse ezen Általános Konferencia munkáját és gondolkodását, s bőséges ajándékokkal áldja meg e kontinens kedves népeit.

Mielőtt visszatérnék Rómába, szeretnék a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciájának egy emléket adni, hogy kísérje és inspirálja. Erről a csodálatos triptichonról van szó, mely a perui Cuzcóból származik.

Röviddel a mennybemenetel előtt ábrázolja az Urat, miközben az Őt követőkre rábízta a küldetést, hogy tegyenek tanítványává minden népet. Ezek a képek mutatják Jézus Krisztus szoros kapcsolatát tanítványaival és küldötteivel a világ életéért. Az utolsó kép Szent Juan Diegót ábrázolja, amint kötényén a Boldogságos Szűz képével s kezében a Bibliával hirdeti az evangéliumot. Az Egyház története arra tanít, hogy az evangélium igazsága, ha meglátjuk a szépségét, és az értelem és a szív hittel hallgatja, segít szemlélni a misztérium dimenzióit, amelyek kiváltják csodálatunkat és ragaszkodásunkat.

Búcsúzóban szívből köszöntelek mindnyájatokat ezzel a biztos reménnyel az Úrban. Nagyon köszönöm!

**Búcsúzás a Sao Paulo-i repülőtéren,
2007. május 13-án, vasárnap este, 19.40-kor**

Elnökhelyettes Úr!

Ebben a percben, amikor elhagyom Brazília áldott földjét, lelkemből a hálaadás himnusza száll a Magasságbeli felé, aki gazdag és feledhetetlen órákat engedett átélni itt, s ugyanakkor az Aparecidai Szűzanyára tekintek, aki kegyhelyéről elnökölt a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciáján.

Örökre emlékezetembe vésődött e Szent Keresztről Nevezett Föld népének lelkesedése és mély jámborsága, mely az egész Remény Kontinenséről jött zarándokok sokaságával együtt oly erős bizonyoságot tett a Krisztusba vetett hitről és a Péter utóda iránti szeretetről! Kérem Istentől, segítse mind a vallási, mind a polgári vezetőket, hogy határozott lépéseket tudjanak tenni abba az irányba, melyet mindenki vár a latin-amerikai nagycsalád közjava érdekében.

Hálával teli búcsúzó köszöntésem szól a Köztársaság Elnök urának, e nemzet és Sao Paulo állam Kormányának, valamint minden brazíliai Hatóságnak, melyek ezekben a napokban oly sok finom megnyilatkozással voltak irányomban.

Hálás vagyok a Konzuli Hatóságoknak is, melyek gondos munkája nagyon megkönnyítette, hogy a különböző nemzetek tagjai részt vehessenek a gondolkodás, imádság és elkötelezettség e napjaiban, e nagy esemény résztvevőinek javára.

Különleges testvéri megbecsüléssel és mély elismeréssel fordulok a Bíboros Urakhoz, Püspök Testvéreimhez, a Papokhoz és Diakónusokhoz, a Szerzetesekhez és Szerzetesnőkhöz, és a konferencia Szervezőihez. Valamennyien hozzájárultak, hogy ezek a napok szépek

legyenek, s mindazokban, aki részesei voltak, örömmel és reménységgel – *gaudium et spes!* – teljenek el a keresztény családban és a társadalomban betöltött küldetésükben.

Biztosak lehetek afelől, hogy mindnyájatokat magammal viszlek a szívemben, melyből most megáldalak benneteket, és ezt az áldást kiterjesztem Latin-Amerika és a föld minden népére.

Nagyon köszönöm!

FÜGGELÉK

Szent Annáról nevezett Galvao Szent Antal OFM, az első brazíliai születésű szent élete

A Sao Paulo állam belsejében fekvő Guaratinguetában született 1739-ben. Apja, Antonio Galvao de França portugál bevándorló, a város főkapitánya volt. Anyja, Isabel Leite de Barros egy földbirtokos leánya. Miután 11 gyermeket hozott világra, 38 évesen meghalt. Karitatív tevékenysége fáradhatatlan volt. A család gazdagságban és fényűzésben élt. Atyja Antoniót 13 éves korában a jezsuiták kollégiumába adta a Bahia állambeli Belémbe, ahol már a bátyja, José is tanult. A család megengedhette magának, hogy fiait a lehető legjobb nevelésben részesítse és magas hivatalok viselésére készítse fel.

Antonio a jezsuita atyáknál 1752–56-ban kitűnően tanult. 17 évesen jezsuita akart lenni, de atyja, látva a Pombal-féle jezsuitaellenességet, azt tanácsolta, hogy inkább a ferencesek megújított közösségébe, az alkantarínusok közé lépjen be. Antonio hallgatott a tanácsra, 1756-ban a Guaratingueta közelében lévő Taubatében belépett a rendbe. Ezzel elhagyta a világot. A noviciátust Macacuban (Rio de Janeiro) végezte 1761. április 16-án tette ünnepélyes fogadalmát, hozzátéve az akkoriban szokásos esküt, hogy minden erejével védeni fogja a Szűzanya szeplőtelen fogantatását, mely akkor még vitatott tétel volt, de a ferencesek vallották.

Huszonhárom évesen 1762. július 11-én szentelték pappá, ami akkor rendkívüli kedvezménynek számított. Sao Paulóba a Szent Ferenc kolostorba rendelték további teológiai tanulmányokra. 1766. november 9-én saját vérével írt sorokkal a Szűzanya „fiának és örök rabszolgájának” ajánlotta föl magát.

Tanulmányai végeztével hitszónoknak, a laikusok gyóntatójának és a kolostor portásának nevezték ki, ami fontos poszt volt, hisz ő tartotta a kapcsolatot a külvilággal és fogadta az érdeklődőket. Keresett gyóntató lett, és szívesen ment bármikor a legtávolabbi helyekre is, ha hívták.

1769-ben kinevezték Recolhidas de Santa Teresa, a Sao Paulo-i jámbor nők egyik Recolhimentójának gyóntatójává. Itt találkozott Helena Maria do Espirito Santo nővérrel, aki nagy vezeklő volt, s

közölte vele, hogy több alkalommal látomásban látta Jézust, és azt kérte tőle, hogy alapítson új Recolhimentót. Antonio atya igaznak találta a közlést, és támogatta Helenát az alapításban.

Az alapítás 1774. február 2-án történt, Recolhimento de Nossa Senhora da Conceicao da Divina Providencia néven. Eleinte nem kolostor volt, hanem lelkigyakorlatos ház, ahová leányok gyűltek össze, az apácákhoz hasonló életet éltek, de fogadalmat nem tettek, mert a Pombal-kormány annyira szerzetes-ellenes volt, királyi engedélyhez kötött minden szerzettel kapcsolatos lépést.

1775. február 23-án Helena nővér hirtelen meghalt, s Antonio atya lett a Recolhimento egyetlen támasza. A város főkapitánya visszavonta a Recolhimento működési engedélyét és elrendelte a bezárását. Antonio atya és a ház lakói a rendelkezést tudomásul vették, de a házban maradtak. Egy hónapos „fogság” után a nép és a püspök követelése hatására a házat újra megnyithatták.

A tagok száma egyre nőtt, ezért bővíteni kellett a házat, ami 1774-től 1788-ig tartott. Amikor a ház elkészült, templom építésébe fogtak, melyet ismét 14 év után, 1802. augusztus 15-én szenteltek föl. Antonio atya volt a tervező, a munkálatok vezetője s kőműves is. Az épületegyüttes később a *Mosteiro de Luz* nevet kapta. 1988-ban az UNESCO az egész épületegyüttest az emberiség kulturális örökségévé nyilvánította.

Nagyon sok beteg fordult Antonio atyához bajával. Egy alkalommal egy vesegörcsben haldokló fiút hoztak hozzá, s ő belső sugallatra – mert gyógyszer nem volt – egy papírdarabkára felírta ezt a verzikulust a Szűzanya zsolozsmájából: Szülésed után is sértetlen szűz maradtál: „Istennek Szent Anyja, könyörögj értünk!”, majd összehajtogatta s mint tablettát lenyelette a fiúval, aki azonnal meggyógyult. Nem sokkal később egy férfi jött, imádságot és gyógyszert kért szülésben haldokló felesége számára. Antonio atya ugyanezt a „pirulát” készítette el, s küldte a vajúdo asszonynak, aki lenyelése után azonnal megszülte gyermekét. Ekkor meg kellett tanítania a kolostor tagjait a „pirula” készítésére, amit mind a mai napig gyakorolnak!

Különös jelenség, hogy a Luz-kolostorban történt gyógyulások 60–70 százaléka daganatos betegekkel történik, a többi főleg vesekőhöz, terhességi és szülési nehézségekhez és gyermektelenséghez kapcsolódik.

1811-ben a Sao Paulo-i püspök kérésére Antonio atya Sorocabában megalapította a Szent Klára Recolhimentót. 11 hónapig itt maradt. Amikor egészsége meggyengült, engedélyt kapott, hogy az általa alapított Recolhimentóban lakják. 1822. december 23-án itt halt meg, a kolostor templomában temették el.

Antonio atya Sao Paulo történetét komolyan befolyásolta. 1998. december 25-én II. János Pál pápa boldoggá avatta.

Hans Stapel OFM atya élete és a Fazenda da Esperanca alapítása

Hans Stapel Németországban született. Szülei a háborúban mindenüket elveszítették. Hansnak nehéz gyermekkorra volt. A Focolare mozgalomban találta meg a hitét, s ferences lett. Még pappá szentelése előtt, 1979-ben Brazíliába küldték. Szentelése után Guaratinguetában plébániát bízta rá.

Egy éjszaka egy leányanya zörgetett a kapun, ennivalót és éjszakai szállást kért. Hans atya némi gondolkodás után beengedte, s a leány másnap továbbállt. Kis idő múlva gyermekével a karján tért vissza, s ezt mondta: „Ha azon az éjszakán nem enged be, a gyermekem nem született volna meg.”

Az eset az egész plébániát megmozgatta, és Hans atya irányítása alatt otthont nyitottak leányanyák megmentésére.

Közben az egyik fiatal hívőt, Nelson Giovanellit megragadta Hans atya lelkesége, s elkezdett munka után az esti szentmisére járni. Hazafelé menet az utcán drogozó fiatalok csoportjába botlott, s úgy érezte, kapcsolatot kell velük létesítenie. Amikor egyikük elkérte a kerékpárját, Nelson némi habozás után – mi történik, ha a fiú eladja a kerékpárt és drogot vesz az árán? – odaadta, pedig számára a munkába járáshoz létfontosságú volt a kerékpár. Csodák csodájára néhány nap múlva a drogos fiú felújítva hozta vissza. Ezután Nelson az egyik szentmisén azt kérte Istentől, hogy bárcsak legalább egy a drogos barátai közül megszabadulna meg bajától. Nem sokkal később a csoport egyik tagja, Antonio segítséget kért tőle, hogy megszabadulhasson függőségétől.

Nelsonnak ezen a téren semmi ismerete nem volt, de ezt a megoldást találta: reggelenként a szentmisén találkozott Antoniával, utána közösen kiválasztottak az evangéliumból valami konkrét teendőt, s ezzel vágtak neki a napnak. Este újra találkoztak és beszámoltak egymásnak, mit sikerült megvalósítani. Antonio hamarosan változni kezdett, újra fölfedezte az élet apró örömeit és a belső világot. Nem sokkal később megkaptak egy elhagyott műhelyt, amit közös lakásnak rendeztek be, s kettőjük közös imájából, munkájából, egymással törődéséből megszületett az első Fazenda da Speranca. Később a Focolare mozgalommal találtak kapcsolatot, 1992-től Hans atya püspöki megbízást kapott, hogy minden idejét a drogosoknak

szentelje. Napjainkban tucatjával működnek fazendák Braziliában.
Azóta Hans atya Németországban is alapított ilyen intézeteket
Bauernhöfe der Hoffnung néven

Aparecida Brazília nemzeti Mária-kegyhelye.

1717-ben a Rio Paraíba folyóból egy halász kifogott egy Mária-szobrot, melynek hiányzott a feje. Nem sokkal később kihalászta a fejet is. Tisztelettel vették körül és Aparecidának [‘Megjelenésnek’] nevezték el. A szobornak 1745-ben kápolnát építettek, melyet idővel templommá bővítettek, utoljára 1888-ban. 1884-től német redemptoristák vették át a kegyhelyet, 1885-től egyházmegyei zárandokhely. A zárandokok száma egyre nőtt, ezért 1908-ban a templom *bazilika minor* rangot kapott. – 1930-ban a Aparecidai Szűzanya Brazília patronája lett. 1952-ben kezdték a nemzeti kegytemplom építését, melyet a világ legnagyobb Mária-templomának terveztek: méreteit csak a római Szent Péter és a londoni Szent Pál bazilika múlja felül. A templom előtti teret 300.000 hívő befogadására méretezték.

Sao Paulo és környéke

A város, mely nevét Szent Pál apostolról kapta Dél-Amerika keleti oldalán, az Atlanti-óceántól 70 km-re, a brazil fennsíkon, 800 m tszf. magasságban fekszik. Két autósútráda köti össze a tengerparttal: a *Rodovia Anchieta* Santos kikötővárossal, a *Rodovia Dos Imigrantes* Guarujá várossal. A várost szelíd dombok veszik körül, nagyobb hegyek észak felé vannak, az atlanti esőerdők maradványaival. Régebben a Tiete folyó szolgáltatva a város ivóvizét, de a 20. sz. közepére elszennyeződött; ugyanez a sors érte mellékfolyóját, a Pinheirost is. A környék ősnövényzete a magnólia volt; manapság telepítés folytán nagyon gyakori az eukaliptusz is.

Két jezsuita misszionárius, José de Anchieta és Manuel Da Nóbrega 1554. január 25-én alapította a Sao Paulo de Piratininga nevű falut, majd a Tupi–Guarani törzs megtérítésére a Collegio de Sao Paulo de Piratininga néven missziót. A település Santos kikötőváros és a Tiete folyó közelében volt. Stratégiailag a déli partvidék és a nyugatra elterülő termékeny fennsík találkozási pontja; itt alakult ki később Sao Paulo állam.

A 17–18. században a Bandeirantesnek nevezett felfedező csoportok irtották az erdőket arany, gyémánt után kutatva. Nekik köszönhető, hogy a brazil felségterület átterjedt a Tordesilhas-vonalon, s ők fedeztek föl sok érc- és drágakőbányát. Emléküket a városban több emlékmű is őrzi.

Sao Paulo 1711-ben lett hivatalosan várossá. A kávéültetvények termését a közeli Santosból vitték a hajók, s ez Sao Paulót gazdaságilag nagyon fölvirágoztatta. 1888-tól tömeges bevándorlás kezdődött Itáliából, Japánból, s a jövevények főként az irtványföldeken kialakított kávéültetvényeken dolgoztak. A 20. sz. elején a kávékereskedelem lehanyatlott, s a vállalkozók egyre inkább az iparba fektettek be, ami újabb bevándorlókat vonzott.

A város másik nagy vonzereje a Sao Paulo-i egyetem jogi kara lett. Valószínűleg itt alapították egész Brazília első egyetemét. Kezdetben 1828-ban egy monostorban nyitották meg, hogy az éppen megalapított brazil birodalom számára jogászokat és politikusokat képezzenek. Addig ugyanis a gazdag brazil családok fiaikat Portugáliába küldték tanulni, s I. Péter császár elrendelte a nemzeti jogászképzést.

A város demográfiai képe 2006-ban

fehérek	65,7%
mulattok	25,2 %
feketék	6 %
ázsiaiak	2,1 %
bennszülöttek	0,1 %

Sao Paulo Brazília legösszetettebb kultúrájú városa, s az egész világon is az elsők között van e szempontból. 1870-től az egész világról 2,3 millió bevándorló érkezett ide.

Európaiak

Európa minden részéből jöttek bevándorlók, a legtöbben Itáliából. Sao Paulo szorosan vett területén több mint 10 millió lakos él, 55 %-uk, kb. 5,5 millió itáliai eredetű, azaz Sao Paulóban több itáliai él, mint bármely itáliai városban (Rómának 2,5 millió lakosa van). Kezdetben saját kerületekben éltek, a 20. sz. elején többen beszéltek a városban olaszul, mint portugálul. New York után Sao Paulóban eszik a legtöbb pizzát. A portugálok mindig jelen voltak a városban, számuk megközelíti az olaszokét. Jelentős csoportok még a spanyolok és a németek leszármazottai, továbbá kb. 60.000 zsidó.

Arabok

A város egyik legjellegzetesebb része az arab származásúak kolóniája. 1900–30 között libanoniak és szíriaiak érkeztek nagy számban. Leszármazottaik összeolvadtak a többi nemzetiséggel, de kultúrájuk ma is világosan fölismerhető. A város tele van arab éttermekkel, egy teljes utcát arab kereskedők építettek.

Ázsiaiak

Sao Paulóban összpontosult az ázsiai eredetű bevándorlók zöme, 200.000-nél több a keleti eredetű lakos. A japán közösség a legnagyobb Japánon kívül élő csoport. Az első japánok 1908-ban érkeztek, nagy csoportokban az 1950-es években jöttek. Külön negyedben élnek, és az utcán is japánul beszélnek. 60.000 körül jár a szintén külön negyedben élő dél-koreaiak száma. Sok kínai is lakik a városban.

Feketék

Sao Paulónak már a 19. században volt afrikai eredetű lakossága, számuk 1950 után nőtt nagyon gyorsan, más brazíliai államokból, főként Bahia partvidékéről érkező személyekkel.

Északnyugatiak

Az 1930-as évek után az európai és ázsiai bevándorlás lecsökkent, az az északnyugati területekről viszont újabb hullám érkezett. Emiatt a város lakossága rendkívüli gyorsan nőtt, az életkörülmények egyre nehezebbé váltak, így a bevándoroltak közül sokan visszatértek származási helyükre.

Vallási megoszlás

A város lakosságának alakulása a vallási sokféleséget is magával hozta. A 19. századi bevándorlási hullám előtt mindenki római katolikus volt. A bevándorlások után tucatjával vannak protestáns közösségek, buddhista templomok, muszlim mecsetek. A legutóbbi évtizedekben a buddhizmus terjedt leginkább, követőit kb. 100.000-re becsülik. A zsidó közösség kb. 120.000 fő.

A katolikusok négy egyházmegyéhez tartoznak: a Sao Paulo-i érsekséghez és a suffraganeus Santo Amaro, Sao Miguel Paulista és Campo Limpo egyházmegyékhez. A városban a legkülönbözőbb protestáns felekezetek élnek (baptisták, Jehova tanúi, lutheránusok, presbiteriánusok), híveiket főként a külvárosokból toborozzák.